

7md

2012 m. lapkričio 16 d., penktadienis

Nr. 41 (1009) | Kaina 2,50 Lt

D a i l ė | M u z i k a | T e a t r a s | K i n a s | F o t o g r a f i j a

3

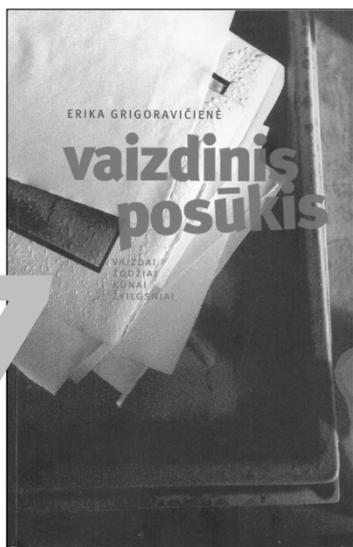
„Kovos klubas“ Jaunimo teatre

4

Pokalbis su filosofu Nicolas Bourriaud

6

Remigijaus Treigio fotografijos

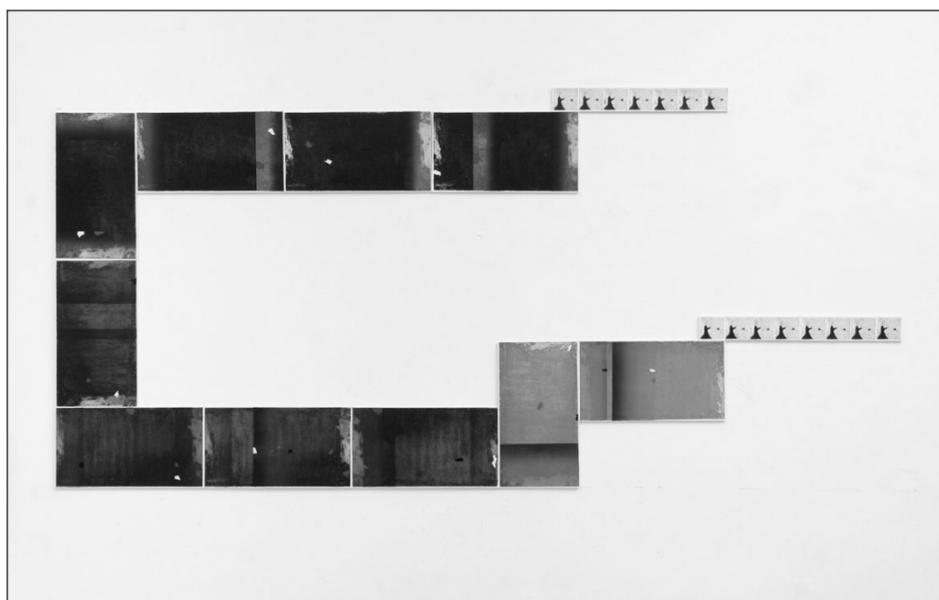
Vaizdinis posūkis pagal Eriką Grigoravičienę

8

Rumunų kino režisierius Cristianas Mungiu

9

Iš kino kritiko dienoraščių

Irena Daukšaitė-Guobienė. „Slenkstis – vartai“. 2012 m.

V. ILČIUKO NUOTR.

Grafika metrais

Irenos Daukšaitės-Guobienės paroda „Konfigūracijos: vaizdas ir tuštuma arba pasakos be galo“

Giedrė Jankevičiūtė

Lapkričio 6 d. Vilniaus grafikos meno centro galerijoje „Kairė–dešinė“ atidaryta Irenos Daukšaitės-Guobienės grafikos paroda – dailininkės dovana sau ir mums jos gimtadienio proga. 70-ojo gimtadienio. Matant dailią, elegantišką, judrią, švytėtę švytinčią parodos autorę, tuo sunku patikėti. Šis skaičius stebina ir apžiūrint parodą: reprezentuojančią geriausias mūsų grafikos tradicijas, kartu kupiną eksperimento dvasios.

Oficialus parodos pavadinimas – „Konfigūracijos: vaizdas ir tuštuma arba pasakos be galo“. Man labiau patiktų autorės paminėtas neoficialusis: „Grafika metrais arba pasakos be galo“. Jis tiksliau perteikia sumanymą ir autorės santykį su eksponuotais kūriniais. Ši paroda – viena didelė instaliacija, sudaryta iš atskirų daugiavaizdžių grafikos „istorijų“, sumodeliuotų jau galerijos erdvėje. Žinoma, kiekvieno segmento branduolys atsirado studijoje, bet galutinis jo dydis ir forma nebuvo iš anksto nulemti.

Atsinešusi į galeriją savo istorijas Irena jas sudėliojo taip, kad maksimaliai išryškėtų kiekvienos plastinė ir prasminė intriga. Tiesa, skaitant siužetą, bendro visumos vaizdo neužtenka; reikia įsižiūrėti į atskiras kompozicijos dalis. Beveik visada jos pakoreguoja pirminį išpūdį. Dalis atspaudų į parodą nesutilpo. Juos teko neštis namo. Irena prisipažino nujautusi, kad grafikos centro galerijos salė sunkiai sutilps. Galvojusi apie VDA „Titaniko“ erdves, bet tai būtų buvę nelojalu širdžiai brangios „Kairės–dešinės“, o kartu ir aplink grafikos centrą susibūrusios grafikų bendruomenės atžvilgiu. „Titanikas“ būtų leidęs plačiau išsiskleisti, bet ir sumažintas parodos formatus visiškai adekvačiai perteikia autorės sumanymą. Juk kiekvienas darbas, pasak Daukšaitės-Guobienės, kaip ilgas sakiny su visais reikalingais žodžiais. Kiek jų turi būti? Kalbant tai nustato aplinka, dėliojant parodą – erdvė ir santykis su gretimais kūriniais.

Patirtis sako, kad dažnai sakiny su mažiau žodžių veikia labiau, nes būna aiškesnis ir gražesnis. Supran-

tant grafikos vaizdų dėlionę kaip lankstų sakinį iš daugybės žodžių atsirado ir apibūdinimai „grafika metrais“, „pasakos be galo“. Jie išreiškia du Irenai svarbius orientyrus: švaraus, šaltoko *techno* bruožų turinčio stiliaus siekiamybę ir paslėptą folklorizmą, kuris jai, kaip ir beveik visai jos kartai buvo ir liko svarbus romantika, paslaptim, senove, naivumu. Po tokiu tariamai lengvu ir švelniai ironišku santykiu su menu iš tiesų glūdi itin rimtas ir atsakingas požiūris. Irena yra labai reikli savo darbams. Ji eksperimentuoja, bet niekada neperžengia pasirinktos dailės šakos ribų, mėgina išsiversti tomis priemonėmis, kurias siūlo grafikos tradicija, nors kartais pasiduoda pagundai ją paįvairinti: dažo atspaudus, juos įplėšia, persiuva siūlais.

Šįkart ji pasirinko modulinę dėlionių principą. Suderino jose multiplikuotas figūrines miniatiūras su abstrakčiais vaizdais, keičiančiais seniau sukurtų ir rodytų kompozicijų prasmes. Grafika „iš surenka-

NUKELTA | 6 PSL.

Intelektas, polėkio ir jausmo konsonansas

Ūlos Uljonos Žebriūnaitės ir Indrės Baikštytės kamerinio ansamblio koncertas

Živilė Ramoškaitė

Koncertų lankytojai, be abejo, prisimena netolimus laikus, kai Vilniuje dažnokai lankėsi žymūs alatininkas Jurijus Bašmetas. Tuomet mūsų muzikinio gyvenimo kontekste jis atrodė vos ne kaip „vienas lauke karys“. Nors turėjome gerų vyresniosios kartos alatininkų, tokio aukšto tarptautinio rango atlikėjų vis dėlto stigo. J. Bašmetui neprilygo ir retykiais pasirodantys kiti gastrolieriai. Paskui alatininkų galerija praturtėjo: Lietuvoje pasirodė išpūdingoji vokietė Tabea Zimmermann, japonė Nobuko Imai, Vilniuje atlikusi Vytauto Barkausko „Duo concertante“, skirtą diplomato Sugiharos atminimui, Julianas Rachlinas ir jaunesnės kartos alatininkės bei alatininkai, tarp kurių itin sužibėjo Jonė Kaliūnaitė ir Ūla Uljona Žebriūnaitė, atsiskleidusios kaip talentingos muzikantės.

Solinis alto repertuaras savo įvairove ir turtingumu neprilygsta smuiko repertuarui, tačiau mūsų laikais jis pasipildė šiuolaikinių autorių opusais, o patys muzikantai irgi imasi aranžuoti altui smuiko ir kitų instrumentų veikalus. Unikalus alto skambesys – nuo poetiškai minkštų viršutinės stygos tembrų iki rūstoko sodraus žemiausio diapazono – klausytojams suteikia ypatingą akustinių išgyvenimų.

Rašau, ausyse tebeskambant išraiškingam, gausių dinaminį kontrastų ir subtilių atspalvių Ū. Žebriūnaitės altui. Jo garso grožiu ir puikiai atliekama muzika gėrėjomės koncerte, surengtame su pianiste Indre Baikštyte lapkričio 11 d. Taisiosios dailės muziejuje.

Ū. Žebriūnaitė, anksčiau koncertavusi su Petru Geniušu, Jurgiu Kar-

navičium ir kitais, pirmąsyk pasirodė su šia instrumentininkų labai vertinama pianiste. Savaimė supranta, koncerte skambėjančius veikalus atlikėjos rinko ir vieną prie kito derino iš anksto, nes Ū. Žebriūnaitė šiuometu gyvena ir dirba Italijoje, Turine –

jas kūriny: neprisiminiau, kad būčiau girdėjusi jį koncerte. Dėl visko pasiteiravau alto profesoriaus Petro Radzevičiaus, jis spėliones patvirtino. Smuikininkas Eugenijus Urbonas prisiminė, kad kūrinių originalų variantą, kuris vadinosi „Se-

Ūla Uljona Žebriūnaitė ir Indrė Baikštytė

A. RAKAUSKO NUOTR.

„Orchestra Nazionale della RAI“ ji yra altų koncertmeisterė. Menininkių apgalvota programa atspindėjo jų interesus ratą ir rimtą požiūrį į atlikėjo misiją.

Koncerto pradžioje – pas mus „nenugrotas“ Ludwigo van Beethoveno „Noktiurnas“ altui ir fortėpjonui, op. 42, paskui – Broniaus Kutavičiaus siuita „Nuo madrigalo iki aleatorikos“, pirmąsyk aranžuota altui su fortėpjonu, ir pabaigoje – intelektualiai, emociškai sunki ir sudėtinga Dmitrijaus Šostakovičiaus Sonata op. 147. Skirtingų stilių muzika, kuriai prakalbinti atlikėjos rado pačius tinkamiausius būdus.

L. van Beethoveno „Noktiurnas“ op. 42 koncerto publikai buvo nau-

renada“ ir buvo skirtas smuikui, altui ir violončelei, kadaise yra grojęs su pačiu P. Radzevičium ir Silvija Sondeckiene. Koncerte skambėjusi aranžuotė altui ir fortėpjonui, pavadinta „Noktiurnu“, buvo padaryta vėliau kažkurio iš Beethoveno mokinių ir kompozitoriaus autorizuota. Todėl ji gavo 42-ą opuso numerį, nors „Serenada“ buvo sukurta 1797 m. ir jos opuso numeris yra 8. Tai ankstyvojo laikotarpio kūriny, divertismentinė muzika, trykštanti optimizmu, žaisme, šviesios lyrikos salelėmis, dainingu melodingumu. Jos grožis ir harmoniją puslapis po puslapio su polėkiu ir išmanymu perteikė abi atlikėjas, pademonstravusios puikų stilių pojūtį ir jaut-

rum ansambliškumą. Fortėpjono partijai šioje aranžuotėje suteiktas ypač ryškus, dažnai vedantis vaidmuo, grakščių melodijų išvingiavimas, greito tempo epizodai, kuriuos altas „akompanavo“ azartiškai ir su ugnele. Kai abu instrumentai sucidavo į dainingą unisoną, žavėjaisi vieningu atlikėjų alsavimu, o suskambėjus žaismingam polonezo ritmui *Allegretto alla polacca* negalėjai sulaikyti šypsenos. Juvelyriškai tiksliai ir skoninga interpretacija!

Siuita „Nuo madrigalo iki aleatorikos“ B. Kutavičius sukūrė smuikui ir fortėpjonui, galvodamas apie besimokantį jaunimą. Septynių dalių siuita, sudaryta iš nedidelių pjesių, chrestomatiškai pristato septynis stilius – viduramžius, baroką, klasicizmą, romantizmą, impresionizmą, XX a. dodekafoniją ir aleatoriką. Aranžuotė altui atliko Ū. Žebriūnaitė, „Madrigale“ pateikusi staigmeną – papildomą balso partiją, kurią grodama pati padainavo. Kompozitorius šią jos aranžuotę išgirdo pirmąsyk ir liko labai patenkintas. Iki šiol nebuvau girdėjusi tokio meniško ir brandaus suitos atlikimo. Kurta kaip pedagoginis repertuaras mokiniams, ji tapo rimtu koncertiniu kūriniu, įdomiu ir muzikantams, ir publikai. Beje, su B. Kutavičiaus muzika Ū. Žebriūnaitė pažįstama nuo vaikystės, ją dainuodavo jos mama Giedrė Kaukaitė. Šis gilus ryšys, spėju, ir pašibždėjo jai pagroti būtent B. Kutavičių.

D. Šostakovičiaus Sonata altui ir fortėpjonui – veikalas, kurį atlieka visi koncertuojantys alatininkai. Vos tik suskambėjusi, ji sugrąžino į niūrią realybę su visomis tragiškomis ir sunkiomis mintimis, skausmingais apmąstymais, kartė-

liu, sarkazmu, ironija... Tai paskutinis kompozitoriaus kūriny, sukurtas 1975 m., o apie ką jis, kiekvienas turbūt supratome savaip. Pirmoje dalyje girdimos kvintos asocijuojasi su Albano Bergo Koncertu smuikui, antroje dalyje esama motyvų iš operos „Lošėjas“, o trečiojoje skamba L. van Beethoveno „Mėnesienos sonatos“ temos fragmentas. Pirmąsias dvi dalis gaubia itin niūrios ir tamsios spalvos, nepaisant skirtingo tempo, o trečiojoje atmosfera kiek skaidresnė, tarpais ir visai pašviesėja, nors motyvas iš minėtos sonatos klaidžioja tarsi nesuformuota mintis, pakibus ore, be atramos. Tik pačioje pabaigoje, prieš muzikai nutrūkstant, ji „išrišama“ į visiems atpažįstamą trumpų Beethoveno motyvą.

Ū. Žebriūnaitė už šios sonatos interpretaciją dar prieš gerą dešimtmetį pelnė apdovanojimą Vokietijoje. Negirdėjome jos tada, bet šįsyk ji Sonata grojo kaip brandi giliai mąstanti menininkė, tvirtai žinanti, kokius raiškos būdus ir priemones pasirinkti. Pasigėrėtinai ansamblyje papildė išraiškingas, prasmingai artikuliuotas I. Baikštytės fortėpjono balsas.

Išklausius šį sunkų opusą, būtinai reikėjo atsikvėpti. Tam puikiai tiko melodingas bisas – Edwardo Elgaro „Vakaro daina“.

Kurį laiką Ū. Žebriūnaitės negirdėjusi (praleidau balandį įvykusį koncertą, kai ji su J. Domarko diriguojamu orkestru atliko B. Bartoko Koncertą), džiūgavau kartu su kitais muzikantais jos branda, giliu muzikos suvokimu. O jos povyza, sceninė drąsa, muzikavimo aistra iš tiesų priminė Valkiriją, kaip ją yra pavadinę italų orkestro kolegos.

Anonsai

Šmaikščiosios „Figaro vedybos“

Į Lietuvos nacionalinio operos ir baletų teatro sceną vėl sugrįžta šmaikštuolis Figaras. Lapkričio 16 ir 17 d. bus rodomi du W.A. Mozarto operos „Figaro vedybos“ spektakliai. Meilės intrigų ir nesupratimų persmelktą aštuoniolikto amžiaus Sevilijos atmosferą lietuviškam lapkričiui įpusėjus atkurs elegantiškas ispanų statytojų spektaklis, kuriam šį kartą diriguos vokiečių dirigentas Kai Bumann.

Kajus Bumannas (g. 1961) yra Berlyno Aukštosios menų mokyklos auklėtinis. Studijų metais jis pasisėmė neįkainojamos patirties dirbdamas legendinio dainininko ir dirigento Dietricho Fischerio-Dieskau vedamose interpretacijos meistriškumo klasėse. Nuo 1986 m. Bumannas dirbo įvairiuose Vokietijos teatruose – iš pradžių kaip pia-

nistas, vėliau stjo ir prie dirigento pulsto.

1992–1993 m. sezoną K. Bumannui patikėta vadovauti Detmoldo teatrui (Vokietija), kur jis parengė D. Šostakovičiaus operą „Mcensko apskrities ledi Makbet“, R. Strausso „Salomėja“ ir A. Bergo „Lulu“. 1996 m. tapo vyriausiuoju Heseno valstybinio teatro Vysbadene dirigentu, čia dirgavo W.A. Mozarto „Užburtosios fleitos“, G. Rossini „Sevilijos kirpėjo“, G. Verdi „Aidos“, G. Puccini „Toskos“ spektaklius. 1997 m. tapo Krokuvos valstybinės operos meno vadovu ir vyriausiuoju dirigentu, kur jam vadovaujant įvyko „Užburtosios fleitos“, „Don Žuano“, „Kaukių baliaus“ ir K. Pendereckio operos „Juodoji kaukė“ premjeros. Nuo 1998 m. Bumannas nuolat kviečiamas diriguoti į „Deutsche Oper Berlin“.

1994 m. Kajus Bumannas tarptautiniame dirigentų konkurse Že-

nevoje (Šveicarija) pelnė antrąją premiją ir netrukus pradėjo intensyvią koncertinę veiklą Lenkijoje. 1996 m. tapo kvietiniu vyriausiuoju Gdanskio filharmonijos dirigentu, čia jam teko diriguoti L. van Beethoveno simfonijų ciklą, o švenčiant miesto 1000-metį – K. Pendereckio „Luko pasiją“. 1997 m. K. Bumannas pakviestas vadovauti Šveicarijos jaunimo simfoniniam orkestrui, 2001 m. surengė pirmąjį pasirodymą su „Tonhalle“ orkestru Ciuriche. 2003 m. jis parengė G. Verdi „Falstafą“ Varšuvos kamerinėje operoje, čia nuo 2004 m. diriguoja nuolat.

Lietuvoje Kajus Bumannas dirgavo 2011 m., kai dalyvavo tarptautinėje koncertų programoje „Kultūrų dialogas“ Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje.

„Figaro vedybų“ spektakliuose dainuos Dainius Stumbras, Sigutė Stonytė (16 d.) ir Sandra Janušaitė (17 d.), Regina Šilinskaitė, Egi-

NUOTRAUKA IŠ LNOBT ARCHYVO

dijus Dauskurdis (16 d.) ir Liudas Mikalauskas (17 d.), Viktoras Gerasimovas (16 d.), Laima Jonutytė, Rafailas Karpis, Jonas Valuckas, Vladas Bagdonas, Arvydas Marčauskas, Jurgita Lopetaitė (17 d.).

Įvyks ir keletas debiutų. Lapkričio 16 d. pirmą kartą Barbariną dainuos Dovilė Kazonaitė, o lapkričio 17-ąją LNOBT scenoje debiutuos

Laura Zigmantaitė (pirmą kartą Kerubinas).

Praėjusį sezoną „Figaro vedybas“ dirgavo ir publikos ovacijų sulaukė italų dirigentas Daniele Rustioni. Lieka tikėtis, kad ir šį kartą, diriguojuojant Kajui Bumannui, publika išgirs išskirtinę Mozarto operos interpretaciją.

LNOBT INF.

Esamojo laiko kova

„No Theatre“ persikėlė į Jaunimo teatrą

Milda Brukštutė

Be reikalo jaudinausi dėl „No Theatre“ judėjimo narių sveikatos. Po bandymo įsigyventi į *fluxistų* ritmą, „Kovos klubo“ veikėjų gyvenimo būdo iš esmės mėgdžioti nemėginta. Gal jaunatviškas maksimalizmas išblėso, o gal tiesiog vienas – neigimo – etapas baigėsi anksčiau, nei buvo įgyvendinta visa trilogija. Tad gimė ne Kovos klubas, o Kovos spektaklis, kurį buvo galima stebėti saugiai nuobodžiaujant ant stacionarių Jaunimo teatro kėdžių.

Vis dėlto „No Theatre“ neigimo galia išliko. Nustojus neigti teatrą imtasi griauti pačią Chucko Palahniuko vystomą destrukciją, kaip išsilaisvinimo, idėją. Jau vien scenovaizdis (Marta Vosyliūtė), švytintis vien tik juoda ir balta spalvomis, byloja apie tam tikrą tvarkingo ir destruktyvaus gyvenimo skirtumų menkumą. Juk abi šios spalvos dažnai net nelaikomos spalvomis. Čia – tiek vienur, tiek kitur – ta pati tuštuma, be jokių aluzijų į išsilaisvinimą, tiesiog vienas arba kitas kraštutinumas.

Ši keturias valandas trunkanti pilkuma įvilta į gana įdomią formą. Pavadinčiau ją veiksminės animacijos stilistiką. Čia vyrauja nenutrūkstama veiksmo tėkmė su „Cartoon Network“ kanalui būdingu tempu ir žodžių lavina, tipizuotais veikėjais ir galimybe susivokti nuo bet ku-

rios vietos (visuma neturi jokios reikšmės). Spektaklis nepaliovė priminti ne to paties pavadinimo Davido Fincherio filmo (lyginant su pastaruju prasidėtų nuobodus panašumų ir skirtumų vardijimas) ar kovos scenų nevengiančio šiųmetėje „Scanoramoje“ pristatyto Jacques'o Audiard'o „Kaulai ir rūdys“, o Chucko Russellio „Kaukės“, tiksliau, animacinio-serijinio šio filmo varianto.

Asociacija su pastaruju kilo neatsitiktinai. Pagrindinio herojaus – pasakotojo (Ainis Storpirstis) *alter ego* Taileris (Dovydas Stončius) pasirodo su lygiai tokios pat ryškios salotinės spalvos kelnėmis. O ir elgiasi jis labiau kaip tiesiog linksmas, kietas vyrukas, o ne kaip Palahniuko knygoje vaizduojama paslaptina, destrukcijos idėjai atstovaujanti asmenybė. Dovydo Stončiaus Taileris pasižymi labiau fizine nei psichologine jėga. Jis ramesnis už Ainio Storpirstisio Džo, bet panašu, kad vien todėl, jog turi mažiau smegenų. Tai galioja ir visiems likusiems veikėjams, išskyrus nebent Marlą (Elzė Gudavičiūtė).

Tačiau reiktų pabrėžti, kad vidinės veikėjų būsenos spektaklyje ir nėra akcentuojamos. Visa energija koncentruojama į jau minėtą nenutrūkstamą veiksmą, taigi ne tiek į vidų, kiek į išorę. Lyg pritaikant kūrinių šiandienai, butaforinių panikų laikui, kai matome juos ne pur-

vinus ir atsipalaidavusius, o su išplautomis, kruopščiai iškeltomis skiauterėmis. Tarytum šiandien neįmanoma net ir nuoširdi kova su pačiu savimi. Deja, negaliu garantuoti, kad toks ir buvo režisieriaus Vido Bareikio sprendimas. Galimas daiktas, kad tai ne tiek koncepcija, kiek bandymo perkelti į sceną beveik nekupiūruotą romaną padarinys.

Didžiausia spektaklio apkrova krenta ant Ainio Storpirstisio pečių. Jis – ne tik istorijos pasakotojas, bet ir pagrindinis jos veikėjas. Tad jei kartais ir baigiasi jo monologų tirada, iš scenos pabėgti nepavyksta. Įdomu tai, kad jam vieninteliam čia suteikta galimybė kalbėti natūraliu balsu (išskyrus kelias scenas, kai tenka apsimesti kuo kitu). Kiti veikėjai (atmetus masuotę, jų čia ne tiek ir daug – Taileris I, Taileris II (Vainius Sodeika) bei Marlą) – vienaplaniai tipai, kalbantys pakeistu balso tembru. Ne tik scenografijos, bet ir personažų spalvų atsiskyta. Šioje situacijoje stebina aktorės Elzės Gudavičiūtės energija. Nors jos vaidmuo ir supaprastintas iki pakvaišusios pasileidėlės tipo, beje, tarytum perkeliant jį tiesiai iš D. Fincherio filmo, ji ypač prikaus to dėmesį ir geba praskaidrinti dažnai prailgstantį veiksmą.

Šalia to – daug įdomių režisūrinių sprendimų. Ypač stipri atrodo spektaklio (salėje) pradžia. Čia savitai atskleidžiami kasdienio atbu-

„Kovos klubas“

S. SIRUTAVIČIAUS NUOTR.

kusių žmonių gyvenimo momentai. Besisukant Jono Tertelio videoprojekcijai, su ryškiais, hipnotizuojančiais vaizdais, Džo, tarytum reklamoje, tolygiai raminančiai pasakoja apie tvarkingą ir gražų savo gyvenimą. Tuo tarpu jo bendradarbis (Simonas Storpirstis) sėdi sustingusia šypsena biuro kėdėje. Galima žavėtis ir daugybe kitų scenų bei sprendimų, tik tiek, kad visa tai atrodo pabira, nesujungta į viena. Pavyzdžiui, Antano Šurnos durininkas porą kartų pasirodęs tiesiog išnyko. Taip ir liko neaišku nei kodėl jis buvo, nei kodėl jo nebėra. Gal ir galima išgalvoti kokią nors šio vaidmens interpretaciją, bet ji vis vien būtų pritempta. Kaip spektaklio pradžioje ir pabaigoje teko persikelti į salę ir į lauką, taip tenka per-

siorientuoti ir kiekvienoje scenoje, gaudyti vieną veiksmą po kito.

Pradžią ir pabaigą – viską įrėmiančios scenos teatro kiemelyje. Čia sukrautos visos emocijos, lyg jos būtų atsiskyrusios nuo veiksmo ir pabėgusios iš salės laukan. Dūmai pro pravirus langus, krentančios dėžės bei manifestai ir energingi, nebeanimuoti aktorių šūksmai. O pačioje pabaigoje, „Kovos klubo“ masuotei pasiskirsčius tarp žiūrovų ir skanduoju: „Viskas vyksta pagal planą“, „Mes sugriausim civilizaciją, kad galėtume sukurti geresnį pasaulį“, apima net pavydas aktoriams. Turbūt visa ta energija bei vyriška jėga scenoje visą laiką buvo, tiesiog – nesiekė žiūrovų salės ar bent jau manosios, keturioliktos eilės.

Pagal metų laikus

Teatro „Lėlė“ spektaklis suaugusiems

Austėja Adomavičiūtė

Besikartojantis metų ciklas lydi mus visą gyvenimą, vis artindamas prie mirties, o kova su gamta ženkliną visą žmonijos istoriją. Šios temos vyrauja naujausiame teatro „Lėlė“ spektaklyje „Meteo“. Tai režisierės Annos Ivanovos-Brašinskajos kolektyvinės kūrybos principu vykusių dirbtuvių rezultatas. Spektaklį inspiravo Ray'aus Bradbury'o apsakymų ar, veikiau, visos jo kūrybos pasaulėvaizdžio, besireimančio kosmoso užkariavimo įvaizdžiais, motyvai, kurie lemia mistišką, neįtikėtiną ir nesvetinę atmosferą.

Žiūrovus pasitinka besiruošiančio kilti lėktuvo ar kito skraidymo aparato gaudesys, keturi aktoriai pradedą spektaklį simboliniu lėktuvo (raketos? kosminio laivo?) nusileidimu. Indrė Liutkevičiūtė, Dainius Tarutis, Edita Žėčiūtė ir Karolis Algimantas Butvidas vaidina nebylius tyrėjus, reprezentuoja skirtingas mirties variacijas, kurias susieja su metų laikų kaitos ciklu.

Kūrėjai atsisako nuoseklaus naratyvo ir kalba per vaizdinius, siejamos tos pačios temos. Spektaklis

grindžiamas vaizdu ir garsu, verbalinės išraiškos beveik atsisakoma, fabula nukeliama į antrą planą, užleidžiant vietą abstrakčioms ir nuspėjamosioms idėjoms. Nuosekliai perteikiama meditatyvi rašytojo kūrybos atmosfera, tačiau bendrai spektaklio koncepcijai trūksta konkretumo. Pasirinkdami keturių metų laikų ciklo ir mirties ryšį kūrėjai nenoromis subanalina pačią idėjos esmę.

Kolektyvinės kūrybos principas, kartu apmąstant būsimo spektaklio kontūrus, kuriuo ir grindžiamas „Meteo“, turi savų pliusų ir minusų. Viena vertus, teatro „Lėlė“ kontekste tai tiesiog perversmą žadantis gražus aktorių susitelkimas į tai, ką jie kuria. Gera buvo pamatyti scenoje ne tiesiog mechanškai užduotis atliekančius, bet kuriančius jaunus aktorius. Iš tikrųjų, pagaliau pasirodė pakankamai tvirtai suręstas ir darnus aktorių ansamblis. Vis dėlto, kaip minėjau, spektaklis neturi konkrečios idėjos ir gyvojo labai abstrakčiame, mistikos ir nuojautų pripildytame Bradbury'o fantastinių apsakymų pasaulyje. „Meteo“ veikiau yra teatro priemonėmis kuriamas meditatyvus reginys, kūrybinė aktorių treni-

ruotė ar Bradbury'o kūrybos inspiruotas žaidimo su materija eskizas.

Ant realybės ribos balansuojančiai atmosferai atsiskleisti labai padeda Šarūno Datenio muzikiniai ar, veikiau, garsiniai intarpai, sutirštinantys paslaptinę nežemišką atmosferą. Jo balsas kartkartėmis sklinda lyg iš radijo imtuvo, o gal šiaip garsiakalbio, atrodo, kad girdi kosmose pasiklydusį astronautą, bandantį susisiekti radijo bangomis. Žiemos etiudo fone lyg iš senos muzikinės dėžutės pasigirsta trūkinėjanti „Tylios nakties“ melodija.

Prie belaikės, beorės ir begalinės visatos erdvės pojūčio prisideda Imanto Preco ir Juliaus Stankevičiaus kurtas apšvietimas – nors visą spektaklį dominuoja prieblandas, atskirose scenose išryškintamas šviesos ir tamsos kontrastas. Etiuduose pagal metų laikus šviesos nukreipiamos į metalines konstrukcijas – šaltesnis apšvietimas būdingas žiemos ir rudens scenoms, ryškesnis dominuoja vaizduojant vasarą ir pavasarį.

Spektaklio dailininkė Julija Skuratova sukūrė conceptualų scenovaizdį, nurodantį skirtingas abst-

Indrė Liutkevičiūtė spektaklyje „Meteo“

NUOTRAUKA IŠ „LĒLĒS“ TEATRO ARCHYVO

rakčių veikėjų veiklos sritis, kartu ir skirtingus metų laikų bruožus. Metų ciklas, parodomas per keturis etiudus, jungia visus skirtingų mirčių scenarijus ir mokslo šakas. Aktoriai veikia sulūžusių buitės ir technikos prietaisų įrėmintoje erdvėje – vertikalaus stačiakampio formos metalo konstrukcijoje (lėlių ir dekoracijų konstruktorius Martynas Lukošius), kur susiduria gamtos stichijos ir mokslo išradimų materija. Sovietinių laikų šaldytuvo dalys reiškia žiemą ir sniegą, viryklės liekanos simbolizuoja vasarą ir ugnį, žemė siejama su pavasariu, lėktuvo propeleris, plastikinių maišelių draiskanos, neapčiuopiama vėjo stichija nurodo į rudens. Aktorių vaidybos aikštes įrėminanti technika yra susidėvėjusi, atrodo, kad toje belaikėje erdvėje aktoriai pralaido nežinia kiek laiko, kol tapo nebyliomis figūromis, gyvenančiomis per lėles.

Spektaklis apsuks keturių metų laikų ciklą, jame svarstomos gamtos ir žmogaus, gamtos ir mokslo, kultūros ir gamtos susikirtimo problemos, tačiau jų laukas toks platus ir kalba tokia abstrakti, kad nepavyksta apčiuopti vienos konkrečios minties, o tai griaua tvirtesnę spektaklio koncepciją. Erzina lengvai nuspėjama spektaklio eiga, nes režisierė pačioje pradžioje aiškiai, net kiek prikišamai deklaruoja savo taisykles.

Žinant dabartinį teatro „Lėlė“ kontekstą, didžiausiu Annos Ivanovos-Brašinskajos indėliu tenka laikyti darbą su aktoriais. Džiugu, kad pagaliau galime matyti pasiruošusius ir norinčius dirbti jaunus menininkus. Gražu, kad „Lėlė“ tęsia spektaklių suaugusiems kūrimo tradiciją ir žengia kokybės link, tačiau spektaklį galima vertinti tik kaip kūrybinių dirbtuvių rezultatą.

Mano pasaulyje žmogus niekada nėra vienišas

Pokalbis su Nicolas Bourriaud

Visus lankomumo rekordus sumušusi prancūzų ir lietuvių šiuolaikinio meno paroda „Prestizas: šių dienų fantasmagorija“ Klaipėdos kultūrų komunikacijų centre ir praėjus mėnesiui po atidarymo nestokoja žiūrovų. Jie ateina pasižiūrėti Pierre'o Bismutho, Wilfrido Almendros, Danielio Bureno ir Claire Fontaine kūrinių. Lietuvos „svajonių komandai“ atstovauja Žilvinas Kempinas, Deimantas Narkevičius, Šarūnas Sauka, Kristina Inčiūraitė, Juozas Laivys, Jonas Mekas, Svajonė ir Paulius Stanikai. Igno Kazakevičiaus (LT), Vido Poškaus (LT) ir Julijos Čistiakovos (FR) kuruojamo projekto prestižą savo apsilankymu kilstelėjo pasaulinio garso meno kuratorius ir filosofas Nicolas Bourriaud. Dabarties meno tendencijas apibrėžiančių sąvokų „Reliacinė estetika“, „Postprodukcija“, „Altermodernas“ autorius parašė esė parodos katalogui.

Išlydėdami svečių į Palangos oro uostą menotyrininkas Ignas Kazakevičius, dailės kritikė Laima Kreivytė ir šio rašinio autorius jį pakalbino. N. Bourriaud maloniai leidosi į pašnekesį.

Tapti, o ne būti

Mindaugas Klusas: Esate šiuolaikinį meną apibūdinančių sąvokų autorius, kūrėjas. Kas sieja jūsų knygas „Reliacinė estetika“ (1998), „Postprodukcija“ (2001), „The Radicant“ (2009), manifestą „Altermodern“?

Ignas Kazakevičius: Ir kuri definicija jums svarbiausia?

Nicolas Bourriaud: Mano knygos papildė vieną kitą. Jose į tuos pačius dalykus žvelgiu iš trijų skirtingų taškų. Lyg stumtelėjus vaizdo kamerą, objektas lieka tas pats, tačiau išryškėja nauji dalykai. Pirmose dviejose knygose minimi daugiau mažiau tie patys kūrėjai: Rirkritas Tiravanija, Pierre'as Huyghe, Philippe'as Parreno, Felixas Gonzales-Torresas, Vanessa Beecroft, Gabrielis Orozco, Maurizio Cattelanas. Įdomaus menininko kūryba yra dosni visokeriopiems tyrinėjimams. Jos neįvardysi vienu žodžiu, sakiniu, pastraipa. Priešingu atveju ji taptų labai skurdi. Pagal tai galima vertinti ir menininko kūrybinę praktiką. Jei jis sugeba iškelti vos vieną idėją – nėra gerai.

Tikras menas priešinasi interpretacijai. Todėl gali kada panorėjęs grįžti prie kūrinio ir „ištraukti“ naujų minčių, rasti galimybių. Knygoje „The Radicant“ irgi kalbu apie tuos pačius menininkus. Tiesą sakant, jie visuomet akiratyje, nes tai mano kartos žmonės.

Tačiau dar neatsakiau į jūsų klausimą. Kitas aspektas, siejantis knygas – globalus mąstymas. Tai kil-

mės (*origins*) ir priklausomybės (*belonging*) sampratų kritika. Knyga „The Radicant“ grindžiama „tapsmo“, o ne „buvimo“ dialektika. Dinamika, o ne statika. Būdvardis *radicant* apibūdina augalą, kuris išleidžia ūglius, naujas šaknis. Tai žodžio „radikalus“, reiškinčio ryšį su šaknimis, grįžimą prie jų, priešybę. Nekenčiu radikalumo. Ir visi mano darbai nukreipti prieš radikalizmą, kurį pasitelkęs XX šimtmetis savaip sprendė problemas. Radikalizmą subrandino XX amžiaus pradžios estetiški ir politiniai manifestai. Toks mąstymas jau parodė savo ribotumą ir žiaurumą. Tad paskyriau savo kūrybą kitokiam mąstymui. Vadinu jį *radicant* – kai esi ne ribojamas savų šaknų, o išaugi jas. Jei į reliacinę estetiką žvelgsite šiuo požiūriu, pamatysite, kad meno kūrinio esmė yra ne pats objektas, o procesas, vykstantis tarp subjekto ir objekto. Knygoje „Postprodukcija“ rėmiausi ta pačia idėja. Neįmanoma sukurti visiškai naujo dalyko, nepasitelkus ko nors iš praeities. Tad mano pasaulyje žmogus niekada nebūna vienišas. (*Juokiasi.*)

Atokiau nuo masiškumo

M. K.: Kažkuriame interviu teigėte, kad menininkas jau „nebekuria“. Jis tik pertvarko, reorganizuoja naudodamasis kultūros instrumentais („Culture is the box of tools“). Ar šitaip jis nepraranda individualumo?

N. B.: Ne, jis netenka savybių, kurias paprastai priskiriame menininkui, laikydami jį aukštesne, išskirtine būtybe. Savo filosofinėje sistemoje individualumą priskiriu ir menininkui, ir žiūrovui. Tai toli gražu nėra tik menininkui būdinga savybė. Jūs irgi – individualybė. Ir stebėdamas meno kūrinių savo individualumo neprarandate. Kūrinyje jo negali užgniaužti, eliminuoti. Priešprieša tarp atviros struktūros, į kurią esu įtrauktas, ir uždaros, pavyzdžiui, nacių ar socrealistinio meno, ir yra reliacinės estetikos objektas.

I. K.: Ar jūsų pagrindinės sąvokos – „altermodernas“, reliacinė estetika – vis dar aktualios?

N. B.: Taip. Pavyzdžiui, apie „altermoderną“ dabar ypač gyvai diskutuojama Lotynų Amerikoje. Mat ten smarkiai sukritikavau pokolonijinę sąmonę, kuri, mano manymu, yra absoliuti minties stagnacija.

I. K.: O meno centruose – Londone, Niujorke?

N. B.: Manau, nebėliko jokių centrų. Yra tik prekybos centrai: Niujorkas, Londonas. Arba Berlynas, kuriame „prekiaujama“ pigesnėmis dirbtuvėmis.

M. K.: Išėitų, kad periferijoje dirbantys menininkai dabar gali

Nicolas Bourriaud

pagrįstai sakyti esantys centre.

N. B.: Žinoma. Periferija tapo centru. Individuali (vartoja Giles'io Deleuze'o sąvoką „minoritarian“, – *M. K.*) formų ir prasmų kūryba man kur kas svarbesnė nei masinė gamyba. Mane domina visa, kas išvengia masinės logikos gnaužtų. Menas yra priešprieša masiškumui. Norėdamas kurti vienietines vertybes, turi laikytis atokiau nuo masinio gaminimo mašinos. Tai gi geografinė vieta neturi reikšmės. Gali gyventi Kvala Lumpūre, Klaipėdoje ar kitur ir tuo pat metu būti tinklo centre. Šios aplinkybės gana naujos. Jos susidarė 10-ojo dešimtmečio pabaigoje, atsiradus internetui. Dabar galima kurti naujus tinklus, kurie iš tiesų neturi centro. Tai kitoks mąstymas. Štai kodėl nėra centrų. Baigta.

Socialiniai dizaineriai

Laima Kreivytė: Dabar kuratoriai patys kuria meną, o menininkai kuruoja parodas...

N. B.: Taip, tačiau ir batsiuovys gali gaminti nuostabius patiekalus, būti geras virėjas. Kita vertus, jis ir liks batsiuovys. Tas pats pasakytina apie kuratoriaus ir menininkus. Man nerūpi, kas kuruoja parodą. Svarbiausia, kad ji būtų gera, įdomi, provokuotų.

L. K.: Tad kokia šiandien kuratoriaus misija? Juk jis kuria naują žiūrovo ir meno santykį.

N. B.: Braižas gali skirtis. Tačiau labiausiai man nepatinka į kuratorystės vardą besitaikančios tam tik-

ros veiklos, kurios atsirado 10-ajame dešimtmetyje. Kai „kuratorius“ tik derina renginių tvarkaraštį. O juk šiame darbe ypač svarbu mąstyti, ką ir kur darai.

I. K.: Ar mums dar reikalingi kuratoriai ir menininkai po šių metų Berlyno bienalės? Čia jie tapo, sakyčiau, socialiniais dizaineriais. Aplink vien tik akcijos, judėjimai, opozicija...

N. B.: Nevykau į tą bienalę, projektas man pasirodė neįdomus. Esu įsitikinęs štai kuo: jei meną paversi aktyvizmu, jis praras politškumą. Būsi tik blogas aktyvistas ir blogas menininkas. Štai kur bėda. Jei menas nori daryti įtaką, jis turi būti atskirtas nuo etikos ir politikos. Tik taip jis gali turėti etinį ir politinį poveikį. Ši takoskyra labai svarbi. Tas praeities menininko aktyvisto hibridas išlenda vis dažniau. Net norisi paklausti tų žmonių: „Gal tapkite tikrais aktyvistais ir padarykite ką nors visuomenės labui?“ Būtų daugiau naudų nei staipantis parodoje.

Takoskyra

L. K.: Ar šis skirtumas tarp aktyvizmo ir meno praktikos galėtų būti atsakymas meno istorikei Claire Bishop, kuri teigė, kad knygoje „Reliacinė estetika“ neatsižvelgta į antagonizmą viešojoje erdvėje?

N. B.: Bishop tekste, atrodytų, sąmoningai kuriama sumaištis. Ji painioja gana skirtingas koncepcijas. Gretinti „reliatyvumą“ (*relational*) ir „bendradarbiavimą“ (*participa-*

tion) yra absurdiška. Bendradarbiavimo sąvoka atsirado 7-ajame dešimtmetyje. Gal ji to nežino. (*Juokiasi.*) Taip, tai sena strategija, prisiminkite Allaną Caprow ir kitus... „Bendradarbiavimas“ yra viena iš daugelio meninių praktikų, tačiau toli gražu ne svarbiausia. Vis dėlto „bendradarbiavimo“ negalima prilyginti paprasčiausiam „dalyvavimui“. Ji rašo, kad gana sunku apibrėžti reliacinės estetikos menininkų kūrinius. Tačiau būtent tai mane labiausiai domina. O nugalintai koncepcijai išties neteikiu reikšmės. Štai jums akivaizdi takoskyra tarp konservatyvaus ir atviro, naujovėmis grindžiamo mąstymo. Taip, mūsų nuomonės gerokai skiriasi. Veikiausiai dėl oponentės politinio ir estetinio konservatyvumo.

L. K.: Man taip pat susidarė įspūdis, kad ji stengiasi politizuoti reliacinę estetiką.

N. B.: Jūs teisi. Dar pridursiu, kad nesidomiu menininkais, kuriančiais tiesmukus „pranešimus“. Tuo jau pasirūpino pirmtakai...

L. K.: Claire Bishop rašė, kad reliacinės estetikos tikslas – sukurti bendruomenę. Tačiau juk neįmanoma to pasiekti tiesiog atėjus į galeriją bendrų pietų ar pan.

N. B.: Bet juk tai akivaizdu? Tai bent kritika, oho! Šiaip ar taip, „Reliacinė estetikoje“ kalbėdamas apie Gonzalez-Torresą ar Huyghe neturėjau omeny bendruomenių kūrimo. Minėtos „pakraipos“ menininkai to nesiekia, nors, pavyzdžiui, Tiravanijai ši etiketė dažnai klijuojama. Kažkoks nesusipratimas, voilá. Manau, jam nusišvilpt ant bendruomenių kūrimo.

L. K.: Ar svarbu palaikyti gerus santykius su menininku? Ar taip neburiama sava grupuotė, nereklamuojami jos nariai?

N. B.: Niekada to nedariau. Na, nebent savo karjeros pradžioje, nepamenu. Kai Bishop „atrado“ šias idėjas, jos jau gyvavo dešimtį metų. Pirmuosius tekstus, gvildenančius reliacinės estetikos idėją, parašiau 1995 metais. O kai savo knygą rašė ji, aplinkybės buvo neatpažįstamai pasikeitusios. Matyt, ji per daug skubėjo pavėluoti. (*Juokiasi.*)

Ekonominės mutacijos

M. K.: Viena interviu teigėte: „Komerccija, rinkta menui yra kur kas svarbesnė metaforos, nei esame linkę manyti.“ Koks menas ir komercijos santykis?

I. K.: Menas ir komercija kuria prestižą! Pinigai moko gero skonio.

N. B.: Arba geras skonis moko daryti pinigus. Norėčiau papildyti atsakymą į jūsų klausimą, kas sieja mano knygas. Tai – ekonominių

NUKELTA | 5 PSL.

Reikia 20-ties metų, kad sukurtum per vieną dieną

Pokalbis su režisieriumi Sharonu Bar-Zivu

„Reikia 20-ties metų, kad sukurtum per vieną dieną“, – išgirdau vienoje kino salėje, pasibaigus filmui. Tai ištarė žmogus, buvęs ilgą laiką šalia kino, bet tik visai neseniai įžengęs į jį. Nors Sharono Bar-Zivo filmas „514-as kabinetas“ buvo nufilmuotas vos per kelias dienas, jam buvo ir tiesiogine, ir perkeltine prasme ruošta labai ilgai. Juosta, kurią šį savaitgalį rodo „Scanorama“, patiks mėgstantiems kamerinius, psichologinius filmus, kuriuose trykšta emocijos, o konfliktas – neišvengiamas, nes užprogramuotas jau pačios situacijos. Su režisieriumi kalbėjau apie Izraelį, kiną ir jo pirmąjį – tikėkimės, ne paskutinį – filmą.

„514-as kabinetas“ – Jūsų debiutinis filmas. Vis dėlto susidaro įspūdis, kad tai brandus kūrinys. Koks Jūsų kelias į kiną ir kas įkvėpė filmą?

Man keturiasdešimt penkeri. Esu įsitikinęs, kad filmą paveikė mano amžius. Sulaukus tiek metų, gyvenimas ima atrodyti labiau harmoningas. Be to, būdamas tokio amžiaus nebebijai sakyti to, ką iš tiesų galvoji. Kinas visada buvo mano tikroji meilė. Dirbau aktoriumi Izraelio Nacionaliniame teatre, scenaristu televizijoje ir reklaminių skelbimų kūrėju reklamos versle. Visuomet mėgau literatūrą, fotografiją, muziką, politiką ir filosofiją – visa tai, vėliau supratau, gali suėiti kine. Todėl taip ilgai ir užtrukau, kol sukūriau savo pirmąjį filmą. Dabar jaučiuosi lyg būčiau grįžęs namo po ilgos kelionės. Tai nuostabus jausmas.

Ilgą laiką Izraelio kinas buvo *terra incognita*, tačiau paskutinius dešimt

metų vis dažniau susiduriame su filmais, kurie išlieka atmintyje. Pavyzdžiui, „Orkestro vizitas“ (2007), „Plačiai atmerktos akys“ (2009), „Pastaba paraštėje“ (2011). Įdomu, kokios šio reiškinio priežastys?

Keli dalykai, įvykę tuo pačiu metu, iš esmės pakeitė situaciją Izraelio kine. Pagal naują Izraelio filmų įstatymą, priimtą 2001 metais, naudojant filmų fondus, reguliariai skiriama pinigų Izraelio kino pramonė. Be to, užaugo nauja kino režisierių karta. Ir svarbiausia – nebeliko jokių tabu. Gali kurti filmą bet kuria geidžiama tema. Izraelis – šalis, kur daug skirtingų konfliktų. Išlaikydami teisingą požiūrį, visuomet turėsime puikių istorijų.

Izraelis paskelbė nepriklausomybę prieš beveik šešiasdešimt penkerius metus. Visi šie metai pažymėti nesibaigiančių karų. Pastaruoju metu Izraelyje atsirado naujo pobūdžio kinas („Valsas su Baširu“ (2008), „Libanas“ (2009), „514-as kabinetas“ (2012), reflektuojantis kareivių, išgyvenusių karo baisumus, patirtį. Ką manote apie tokį kiną ir kaip jis sutinkamas Izraelyje?

Izraelis daug metų tylėjo apie savo karus. Ir man, ir „Valso su Baširu“ bei „Libano“ režisieriams Ari Folmanui bei Samueliui Maozui dabar 45–50 metų. Esame pirmoji karta, besistengianti kalbėti apie tragiškus padarinius, kuriuos sukėlė nesibaigiantys karai Izraelyje ir kurie paveikė ne tik mūsų priešus, bet ir mus, Izraelio gyventojus. Žvelgiame į problemos vidų ir bandome tirti save.

Ne paslaptis, jog daug kareivių, baigę trejų metų tarnybą Izraelio ginkluotuosiose pajėgose, vyksta į

„514-as kabinetas“

Indiją ar kitas pigias pietryčių Azijos valstybes, kur vartoja narkotikus, be saiko geria ir pan. Atrodo, taip jie bando išsigydyti traumą, kurią gavo tarnyboje. Ką Jūs apie tai manote?

Šį kelią jauni žmonės renkasi norėdami ištrūkti iš realybės. Užtuot būvę drąsūs ir pasistengę pakeisti realybę, jie nuo jos sprunka. Deja, didžioji jų dalis tai darys visą gyvenimą.

Pakalbėkime apie Jūsų filmą. Jis gana klaustrofobiškas. Jei gerai pamenu, tėra kelios scenos, kai kamera žvelgia į lauką, į išorę. Dažniausiai ji stebi veikėjus uždarose aplinkose. Kodėl pasirinkote būtent tokį kelią?

Gyvenimas Izraelyje – kupinas nuolatinių įtampos ir streso. Norėjau suteikti šiems pojūčiams kinematografinę išraišką.

Taip pat pastebėjau, kad kameros judesiai yra svarbūs mintims, kurias bando perteikti filmas. Tai primena „Dogmos '95“ stilių. Rodos, techninė filmo dalis ne mažiau svarbi

už jo turinį. Ar sutinkate?

Taip! Kamera yra tarytum liudininkė. Ji visada labai arti veikėjų. Jie neturi kur pabėgti ar pasislėpti. Negali likti nepastebėti. Suteikiu žiūrovams intymaus žvilgsnio į mus, izraeliečius, galimybę. Pažodžiui.

Yra toks anekdotas apie žydų repatriantus. Maskvos oro uoste didelė žydų šeima laukia skrydžio į Tel Avivą. Visi, išskyrus vieną senučiuką, laimingi. Kažkas klausia senelio: „Kodėl jūs toks liūdnas – juk grįžtate namo.“ Jis ir atsako: „Matote, vienintelis tikras žydas šioje kompanijoje esu aš, ir aš nenoriu į Izraelį.“ Dabar Izraelyje gyvena apie milijonas rusakalbių. Filmo protagonistė – repatriantė iš Rytų Europos, tardanti aukštesnio rango vyrą karininką. Kodėl pasirinkote būtent rusakalbę žydę ieškoti tiesos?

Pasirinkau ją dėl jos požiūrio. Jaučiau, kad jauna rusų kilmės tarytoja į situaciją pažvelgs iš kitos perspektyvos. Ji – imigrantė. Ji gali tirti bylą ne tik turėdama kitokius motyvus, bet ir gerokai objektyviau.

Visi aktoriai, vaidinantys jūsų filme, tarnavo Izraelio armijoje. Bet skiriasi jų kilmė. Ar Izraelio visuomenėje jaučiami konfliktai ir susiskaldymas? Ir kaip tai susiję su filmu?

Konflikto dėl filme nagrinėjamos temos, t.y. armijos, nėra. Bet po paviršiumi – ir realaus gyvenimo, ir ekrano – gali nujausti glūdinčią įtampą, kylančią iš skirtingos kareivių kilmės bei išsilavinimo.

Koks turėtų būti idealus „514-as kabinetas“ žiūrovas? Smalsus žmogus.

Ar jau planuojate naują filmą?

Dabar rašau kriminalinės dramatos scenarijų. Filmo centre – konfliktas tarp nekilnojamo turto agento, siekiančio „išvalyti“ iš senosios Tel Avivo centrinės autobusų stoties imigrantus iš Afrikos, ir jauno, ambicingo detektyvo, kuris nori agentą sustabdyti.

KALBĖJOSI
NARIUS KAIRYS

ATKELTA IŠ 4 PSL.

mutacijų, kurios išryškėjo 10-ojo dešimtmečio pradžioje, tyrimas. Pirmą, 1991-aisiais atsiranda internetas. Antra – 1989 metais griūva Berlyno siena. Šie veiksniai man atrodo gerokai susiję. Galima sakyti, kad tyrinėju tu įvykių pasekmes šiuolaikiniam menui. Knygoje „Reliacinė estetika“ kalbama apie tai, kaip internetas atveria naujas meninio mąstymo galimybes; kaip kūrėjai gali pasinaudoti tinklo idėja; kaip jis keičia menines praktikas. Ne pats internetas kaip priemonė, o jo sukuriamos mąstymo formos. „Postprodukcijoje“ kalbu apie tą patį fenomeną, tik iš kitos perspektyvos. Ten gvildinama grandininio metodo (*chaining*) idėja: grandininė struktūra ir perdirbimas (*recycling*), kuris yra sužmoginimo (*customization*) pagrindas ir naujos ekonomikos ištakos. Per pastaruo-

sius dvidešimt metų šie pokyčiai tampa vis svarbesni: įsameninti tai, kas gaminama masiškai. Pirmosios dvi knygos kalba apie interneto poveikį kultūrai. Beje, ir „The Radiant“. Tačiau joje susitelkiama ir į kitą reiškinį, būdingą pastarajam dvidešimtmečiui, – globalizaciją. Kaip ji veikia kultūrą? Kokias gyvenimo ir mąstymo galimybes atveria? Tai esė apie mus – keliaujančius, judančius ar net prievarta paliekančius namus.

M. K.: Nomadizmo kultūra...

N. B.: ...ir abu jos aspektai – blogasis ir gerasis. Prievartinė emigracija, nelegali migracija, kita vertus – galimybė sėsti į lėktuvą ir per dieną pakeisti kultūrinę aplinką. Ką tai duoda? Kokią įtaką tokia gyvenimui turi meno kūriniai? Štai dėl ko man įdomu tai tyrinėti.

Keista knyga

M. K.: Minėjote: „Kai keliu klausimus – rašau knygas, o kai turiu

atsakymus – rengiu parodas.“ Ar šiuo metu rašote kokią nors knygą?

N. B.: Taip, bet, Dieve, ji milžiniška. Nesu tikras, ar pavyks užbaigt. Gal jau bus paskutinė mano knyga. (*Juokiasi.*) Tai pirmas kartas, kai ėmiau rašyti nežinodamas, kur nukeliausiu. Daugiau taip neturėčiau elgtis. (*Juokiasi.*)

I. K.: Koks jos pavadinimas?

N. B.: Paprastai jį žinau iš anksto. Tačiau ne šįkart. Keista knyga. Artėjant prie pabaigos ji tampa vis labiau filosofinė. Tai bendroji atmetimo teorija (*general theory of rejected*). Mūsų smegenys – lyg didelė šiukšlių dėžė. Pasąmonė atkuria vaizdinius, simptomus, prisiminimus, kuriuos norime pamiršti. Panašūs dalykai egzistuoja ir meno pasaulyje. Šiandien mane ypač stebina, kaip menininkai savo kūrinuose naudoja pačias kvailiausias popkultūros manifestacijas. Šioje srityje ypač svarbūs buvo Mike'as Kelley ir Paulas McCarthy. Dirbu

prie ypač sudėtingų objektų perdirbimo. Dar galima teigti, kad tai knyga apie prancūzų filosofą Louis Althusserį. Atleiskite, mano paaiškinimas stokoja tikslumo – sunku kalbėti apie dar nebaigtą knygą.

Į praeitį

L. K.: Koks šiuolaikinio meno aspektas jus domina dabar?

I. K.: Gal naujas ateities meno apibrėžimas?

N. B.: Šiuo metu nieko ypač naujo nepastebiu. Kadaisė sukeltos bangos vis dar ritasi kranto link. O ateity?.. Ne, mano tikslas kitas – stengiuosi aptikti ir įvardyti išskylančias formas. Suradęs darau įžvalgą. Pastaruosius trejetą ketvertą metų nematau jokių naujų formų. Bet tai netruks pasikeisti.

L. K.: O jei jums dabar tektų rengti parodą, kokią temą pasirinktumėte? Ko klausumėte?

N. B.: Žinote, gal vis dėlto esama naujos tendencijos. Tai menininkų

susitelkimas į praeitį. Pracitis tampa vis svarbesnė: archyvas, istorinių fragmentų paieška ir t.t. Pavyzdžiui, mano teiginį iliustruoja S. ir P. Stanikų projektas „Darbininkas, valstietė ir erelis“, atsiradęs dėl 1937-ųjų Paryžiaus pasaulinės parodos. Sakyčiau, gyvename heterochroniniame laike: kiekvieną akimirka esame tarp dviejų laiko tarpų. Ar matėte serialą „Dingę“? Geras pavyzdys – tik pasuk ratą ir atsidersi kitame laike. Visi įdomiausi TV serialai paprastai būna paremti šia laiko žaisme. Parodose matome, kaip menininkai naudoja įprastus daiktus (*readymade objects*). Tačiau ne mėgdžiodami ar sekdami Marceliu Duchamp'u. Tikslas kitas: jie rodo praeities fragmentus kaip tam tikrus liudijimus. Įrodymo estetika (*aesthetics of the proof*). Štai kas mane dabar domina.

PARENGĖ
MINDAUGAS KLUSAS

Trys paslaptys

„Uždaryta“ – Remigijaus Treigio paroda „Prospekto“ fotografijos galerijoje

Giedrė Nalivaikaitė

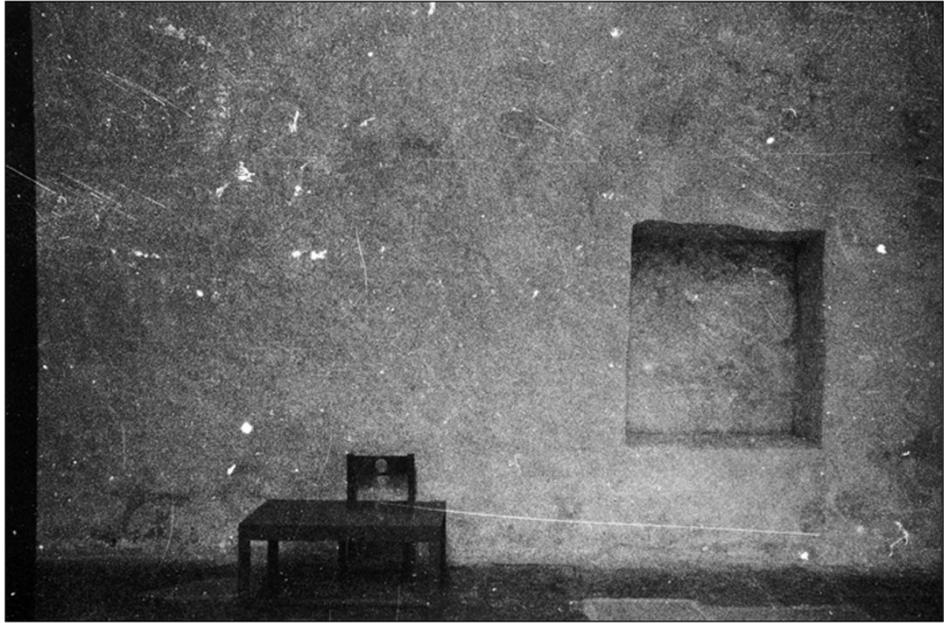
Apie Remigijų Treigį rašyta nemažai, todėl nėra lengva pasakyti ką nors nauja. Juolab kad jo kūryba turi tam tikro stabilumo, per daug nesikeičia. Parodą „Uždaryta“ pavadinčiau nedidele menininko kūrybos retrospektyva, nes galerijoje kabo tiek klasika tapę kūriniai, žymintys mano gimimo metus, tiek naujausi 2012 m. sukurti darbai. Žiūrovams suteikiama galimybė sparčiai apžvelgti R. Treigio kūrybinį kelią, nuklotą subraižytomis fotografijos juostomis. O menininko darbuose akivaizdus lėtumas ir jaučiama, kad čia svarbi intucija – kiekvienai fotografijai užfiksuoti išlaukiama akimirka. Sakytume, lemiamas momentas. Tik skirtumas tas, kad Treigys, kitaip nei Bressonas, fotografuoja ne tuoj tuoj iš žiūrovo akiračio išlėksiantį dviratį ar stiklinį vandens paviršių sudaužysiančias kojas. Jo lemiamas momentas – apmirusios rutinos fone užfiksuota neapčiuopiama gyvybė, vardu harmonija.

Treigio objektai – stabilūs, tvirtai ir kantriai stovintys ant žemės. Kančios kūryboje neturėtų būti, teigia fotografas, tačiau sutinka, kad menininkui niekada nebūna visai ramu... Užtat žiūrovui, susidūrusiam su bet kuriuo intymiu, kasdienišku, netobulu, nutrintu ir subraižytu R. Treigio kūriniu, bent akimirką pasidaro ramu. Nes Treigio kasdienybėje nėra žymių kovos su savimi, konflikto, priešpriešos ženklų. Nėra ir nepasiekiamo idealo, kuris primintų kiekvieno iš mūsų netobulumą ir laikinumą. Yra tik

per kraštus besiveržianti blausi ir rami rutina, ištįsusi nenusakomame paros laike ir egzistuojančioje, bet tikslų koordinacių neturinėjoje erdvėje. Ir, kas keisčiausia, – ji nebaugina. Mano manymu, prie tokio efekto prisideda trys Treigio kūrinių savybės. Pavadinkime jas Treigio paslaptimis: (ne)paaiškinama trauka, (ne)esantis žmogus ir (ne)girdimas garsas.

Fotografuodamas peizažus, anot jo paties, fotomenininkas tiesiog pajunta, kad nuo tam tikrų daiktų ar objektų kažkas sklinda. Pajunta keistą trauką. Tą trauką ypač subtiliai, nekeisdamas jos formos ir pirminės jėgos, jis perkelia ir į savo darbus. Ilgesingas vaizdas fotografijoje prikausto žvilgsnį, hipnotizuoja. Žiūrovas ne tik įtraukiamas, bet ir skatinamas įsižiūrėti, medituoti. Tokie darbai kaip „Krantinė“ iš ciklo „Paskutinė diena Venecijoje“ (2003–2004) ar „Uždarytas kiemas“ (2007) vaizduoja niekuo neįpatingus gyvenamųjų namų fasadus. Tačiau žvilgsnis taip ir sustingsta ties asimetrišku langų ornamentu. Fotografas tarsi analizuoja daiktų pavirkumą ir jų santykį su žmogumi, kurio fizinis buvimas fotografijose fiksuojamas itin retai.

Čia ir glūdi antroji Treigio paslaptis – žmogus, kurio nėra. Pasak autoriaus, žmogus yra jo fotografijų dalyvis, nes gyvena už fotografuojamų daiktų arba stovi šalia kadro, už menininko taip pamėgtos plonytės juodos linijos. Klaidinga būtų teigti, kad autorius visai nefotografuoja žmonių – parodoje atskirame kampelyje eksponuojami

Remigijus Treigys. „Juodas stalas“. 2009 m.

ankstyvieji Treigio daryti aktai. Vis dėlto beasmenės nuogos figūros neatskleidžia jokių individualių bruožų. Mažyčio formato darbuose kartais net nematyti žmonių veidų arba akcentuojama tik viena fotografo pasirinkta kūno dalis. Apie patį žmogų ir jo egzistenciją Treigio žmonių fotografijos kalba ne daugiau nei kadrai be žmogaus.

Menininko fotografijose galima pastebėti savotiškas metamorfazes. Aktuose žmogaus kūnas tampa objektu, o natūrmortuose fotografo fiksuojami objektai kartais atstoja žmonių figūras. Ne tik įgautas asociatyvias formas, bet dažniau tampa gyvybės pulsavimo šaltiniu.

Štai „Juodas stalas“ (2009), žvelgiantis į mus iš sidabro bromido atspaudu, regis, ir yra tik paprastas, kasdieniškas stalas. Tačiau šis tarsi kaupia besikeičiančią šviesą (ir bėgantį gyvenimą) subraižytame paviršiuje.

Trečioji paslaptis – garsas, itin svarbus visoje autoriaus kūryboje. Ne kartą kitų autorių pastebėtus ir aptartus atspaudu įbrėžimus, taškus, brūkšnius ir tonavimą R. Treigys apibūdina kaip fotografijos įgarsinimą, suteikiantį vaizdui papildomos informacijos. Garso pėdsakų gausu visoje Treigio kūrybinėje veikloje – net TTL (fotografai G. Trimakas, R. Treigys, A. Lukys) grupės eksponavimą fotografas ka-

dais palygino su džiazo muzikantų improvizacija – kai, žinodamas tik temą, garsus (darbus) parenki intuityviai.

Fotomenininkas viename interviu teigia kuriantis pasaulį pagal savo sugalvotas taisykles. O aš sakyčiau, kad vaizdu užfiksuoja pasaulį su paslaptimis, tartum nieko ir nepridėdamas. Tik išlaukęs lemiamo momento toms paslaptims įminti.

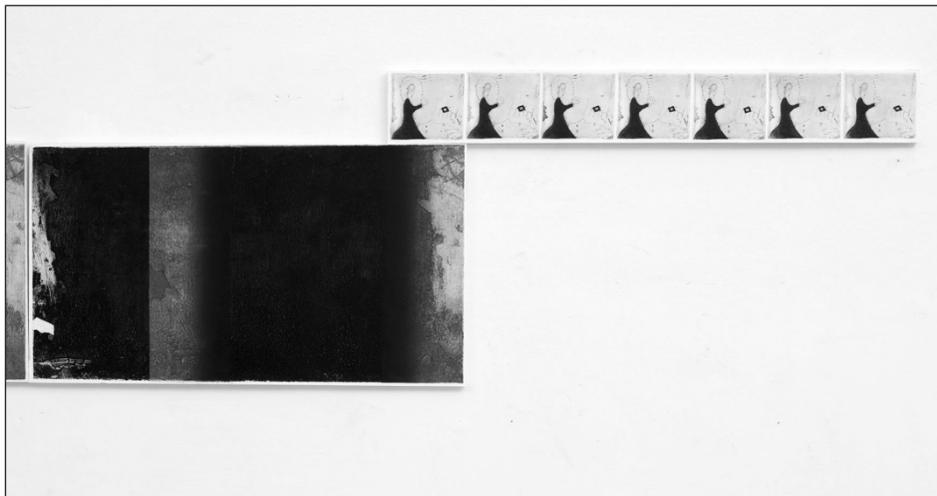
Paroda veikia iki lapkričio 17 d.
„Prospekto“ fotografijos galerija
(Gedimino pr. 43, Vilnius)
Dirba antradienį–penktadienį 12–18 val.,
šeštadienį 12–16 val.

Grafika metrais

ATKELTA IŠ 1 PSL.

mų elementų“ jai leido suderinti ištikimybę tradicijai ir impulsyvumą, smalsumą. Parodoje viskas apgalvota iki menkiausių smulkmenų, bet ekspozicijos autorė mėgina savo preciziškumą maskuoti. Kalbėdama apie „grafiką metrais“ kuria įspūdį, kad viskas atsirado labai lengvai ir daug ką lėmė atsitiktinumas. Jeigu prisiminsime, kad tikram meistriui nereikia vaikščioti su centimetru, nes norint tiesiai pakabinti paveikslą jam užtenka įgudusios akies ir rankos, tai suprasiame, kad tas atsitiktinumas remiasi ilga patirtimi ir sunkiu darbu.

Parodos kūriniai sukurti oforto ir akvatintos technika. Ir viena, ir kita pakankamai subtilios. Tokiam temperamentingam žmogui kaip Irena jos kiek per tylios, bet dailininkė moka pridėti jėgos ir garso savo atspaudams. Neprarasdama saiko: keli spalviniai akcentai, kai kur dažo reljefas, įbrėžimas, mašininis zigzagų persiūta japoniško popieriaus aplikacija. Šįkart nau-

Irena Daukšaitė-Guobienė. „Slenkstis – vartai“ (fragmentas). 2012 m.

dotos tik trys spalvos – balta, juoda, raudona. Irena prisipažįsta sąmoningai save ribojusi, nes spalvas mėgstanti ir dažnai pasiduodanti jų gundymui.

Man Daukšaitė-Guobienė visų pirma yra knygos dailininkė, žavin-

ti erdvės pojūčiu ir gebėjimu kurti naratyvą iš laike plėtojamo dvimačio vaizdo. Su knyga dirbantis grafikas turi būti racionalus, bet jei racionalumas nustelbia improvizacijos impulsą, rezultatas nepranoks normos. Irena meistriškai suderina ra-

cionalumą su improvizacijos azartu. Ši jos talento briauna ryški ir grafikos centro galerijos parodoje. Ekspozicija – tarsi erdvėje išskleistas knygos maketas, be teksto, vien vaizdais kuriantis pasakojimą apie grafikos meno grožį ir magiją. Net

grynai geometrinės formos, kaip balta ir raudona stačiakampės skiautelės kompozicijoje „Slenkstis – vartai“, užmezga emocinį kontaktą tarpusavyje, įtraukdamos į savo santykius žiūrovą. Juoda uodega kompozicijos „Skambanti tyla“ kūną sudarantiems baltiems atspaudams pritaikyta ne vien dėl plastinės pusiausvyros. Ji sukuria ir siužetinę intrigą, neleidama baltajai kūrinių daliai „nuskristi“. Tiesa, pasak parodos autorės, ji norėtų, kad žiūrovai skaitytų kūrinių pavadinimus ir mėgintų suvokti jos kūrinius sekdami mintį. Kartais tie pavadinimai pernelyg romantiški. Tačiau net didžiausi antiromantikai, atėję į parodą, manau, pirmiausia vertins skonį, meistrišumą, eleganciją, pastebės detales ir pajus visumą, kurią vadinčiau himnu grafikai.

Paroda veikia iki lapkričio 24 d.
Galerija „Kairė–dešinė“ (Latako g. 3, Vilnius)
Dirba antradienį–penktadienį 11–18 val.,
šeštadienį 11–15 val.

Apie vaizdo valią

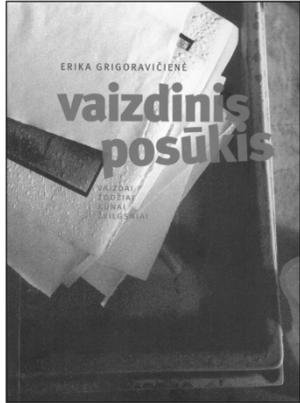
Erika Grigoravičienė. Vaizdinis posūkis: vaizdai – žodžiai – kūnai – žvilgsniai. Vilnius, Lietuvos kultūros tyrimų institutas, 2011, 333 p., 300 egz.

Agnė Narušytė

Erikos Grigoravičienės knyga „Vaizdinis posūkis: vaizdai – žodžiai – kūnai – žvilgsniai“ ant mano darbo stalo (ir ant virtuvės, ir ant grindų prie lovos – ant visų parankių paviršių) guli jau senokai, ir štai tik dabar susiruošiau apie ją parašyti. „Susiruošiau“ – netinkamas žodis, mat jis nevalingai išreiškia atidėliojimą, nenorą rašyti. Šiuo atveju taip nėra. Norėjau, labai norėjau... Tai kodėl taip ilgai, bemaž metus, ši knyga laukė recenzijos? Priežastis glūdi joje pačioje – užtruko, kol perskaičiau. Knyga tiršta turinio, sudėtingų idėjų ir teiginių, parašyta sklandžiai, argumentuota, bet kondensuota mokslo kalba, tad ją reikia skaityti lėtai, gilinantis į kiekvieną sakinį, nes, jo reikšmę praleidus, paviršutiniškai supratęs, pražiopsojus, mintis pasiklys. Tačiau yra ir dar viena priežastis, kodėl atsiliepiamą rašau tik dabar: tą knygą intensyviai naudoju, jos naudingumą per tuos metus tikrinu ruošdamasi paskaitoms, rašydama mokslinius ir nemokslinius tekstus, tyrindama vaizdus. Taigi rašau ne tik apie tai, ką ši knyga sako, bet ir – ką ji daro.

Knygos objektas – vizualioji kultūra ir vizualumo studijos – yra dar gana naujas Lietuvoje, dar neperimtas, netapęs studijų programomis ir mokslo veikalais. Nepaisant jau visuotinai konstatuoto (ir dažnai peikiamo) kultūros vaizdinio posūkio, tik retkarčiais pavieniai istorijos, socialinių reiškinių, psichologijos tyrinėtojai žvilgtelį į vaizdus, bet tik kaip į jiems reikalingą informaciją pateikiančius šaltinius, o ne jų objektą keičiančius „veikėjus“. Vaizdų tyrinėjimams, kaip knygoje parodė jos autorė, tebevadovauja dailėtyra, kuriai vaizdas tradiciškai reiškė meno kūrinį. Tad Lietuvoje tebevalioja vaizdų hierarchija, nors ir ji po truputį yra, pirmiausia įsileisdama fotografiją, paskui – visokias etiketes, reklaminius įvaizdžius, plakatus ir t. t. Vaizdas, atpalaiduotas nuo pareigos būti šedevru ir genialaus kūrėjo jausmų, minčių, poreikių išraiška, skaitomas kaip tekstas. Tačiau beveik visai nesigilinama į vaizdo galias ir patį vizualumo fenomeną. Ir nors Lietuvoje, stengiantis peršokti sovietmečiu atsivėrusią žinių prarają, jau dvidešimt metų verčiami reikšmingi socialinių ir humanitarinių mokslų veikalai, kiek man žinoma, dar neišversta nė viena grynai vizualumo studijoms skirta knyga. Kokia tokio abejingumo priežastis? Nežinau. Į šį klausimą nemėgina atsakyti ir Grigoravičienė. Gal tai net nesvarbu. Turbūt tik dabar ateina laikas tirti vizualumą, tad reikia paruošti teorinius pamatus.

Ši knyga – tvirtas pamatas. Ją skai-

tydama vis labiau stebėjauisi aprępto teorinio lauko pločiu ir medžiagos gausa. Nepasigėdau nė vieno vizualumo studijoms reikšmingo autoriaus, šalia to, pristatyti ir man iki šiol negirdėti vardai, ypač – sunkiau prieinama vokiška literatūra. Tiesa, kartais (pavyzdžiui, Brigitos Mersmann ir Martino Schulzo) man ji atrodė antrinė, ne itin svariai papildanti pagrindinių teoretikų idėjas ir siek tiek užgriozdinanti knyga, tačiau daugumai vokiškai neskaitančių Lietuvos tyrinėtojų tai vienintelė galimybė susipažinti su jų tyrimais. Pažintiniu požiūriu ši knyga yra įspūdinga – perprasta šitiek skirtingų vaizdo teorijų, įvairių laikotarpių ir medijų atvejų tyrimų ir jie apibendrinti lietuviškai, padengiant visą srities tyrimų lauką. Šitaip Lietuvos mokslininkai ir kiti vizualumui neabejingi žmonės praturtėja naudingomis sąvokomis: metavaizdas, vaizdatekstis, gyvas vaizdas, stiprus vaizdas, silpnas vaizdas, vaizdo galia, vaizdo esatis ir t. t. Ne tik sužino, ką tos sąvokos reiškia, bet ir kokios teorijos jomis remiasi, kaip jos taikomos atvejo tyrimams. Skaitydama knygą nejučia vėl vartu studente ir, tarsi ruoščiausi egzaminui, skyrių pabaigoje paliktuose tuščiuose plotuose susižymėjau ne tik sąvokas, bet ir suintrigavusius teiginius, pavyzdžiui: vaizdai – „kupini įtampos realiai irealūs kūnai“ (Gottfriedas Boehmas), „santykis su vaizdais paliečia giliausius, nepavaldžius kontrolei žmogaus psichikos klodus, tad jų interpretavimas amžinai aktualus ir kartu bergždžias“ (Hansas Beltingas), „Vakarų žmonės geriau suvokia greitas vaizdų sekas negu sudėtingus, ilgos žiūrėjimo trukmės vaizdus, kurių beveik ir neliko“ (Jamesas Elkinsas), „vaizdai – itin patogūs politiniai priešininkai, nes juos be jokios rizikos galima peikti labai aršiai, tačiau galiausiai viskas lieka kaip buvę“ (W.J.T. Mitchellas), vaizdas – „ne „išraiška“, o jusliškai suvokiamas psichinio laiko simptomas – vis atsinaujinanti „pirmykščio“ afekto žymė, gyva judanti fosilija ar sugrižtantis vaiduoklis“ (Aby Warburgas), „paveikslai ne atvaizduoja duotus reginius, o realizuoja galimybę pamatyti pasaulį, kuriam stinga aiškaus apibrėžto vaizdo“ (Konradas Fiedleris). Taip užsirašinėjant stiprėjo įsitikinimas, kad vaizdai nė-

ra pasyvūs dėmesio recipientai, bet turi įvairių galių ir kartais pademonstruoja savo valią, keisdami mūsų mentalitetą ir kultūrą. Atrodo, kad vaizdai jau išsilaisvino iš savo kūrėjų valdžios virsdami gyvais padarais, atskira, sudėtinga bendruomene, su savo hierarchija ir socialiniais sluoksniais, begaline jos narių charakterių ir jų atliekamų funkcijų įvairove. Arba, jei pasiklausime Mitchello, *images* – gyvių rūšys, *pictures* – pavieniai organizmai, medijos – gyvybinės terpės.

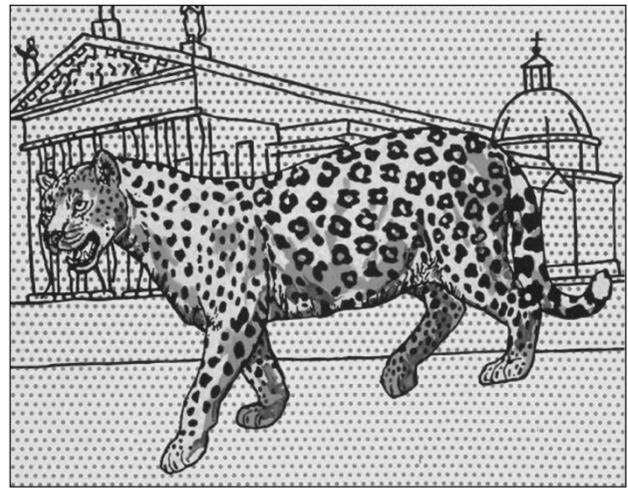
Tačiau tai, ką čia surašiau padrikai – kaip šovė į galvą, – knygoje yra susisteminta. Dėstyto tvarką nusako pavadinimo žodžių punktyras: *vaizdai – žodžiai – kūnai – žvilgsniai*. Pirmiausia aptarusi įtakingiausias vaizdinio posūkio teorijas (tai, beje, ne tik šios, bet ir Mitchello knygos pavadinimas), Grigoravičienė analizuoja tris vaizdų pažintinės galios pavyzdžius, iš kurių man labiausiai įstrigo istorija apie tai, kaip XIX a. neurologas Jeanas-Martinas Charcot Paryžiaus *Salpêtrière* ligoninėje išradinėjo isteriją, versdamas moteris vaidinti jos simptomus fotoaparatu. Tačiau paaiškėjo, kad ir pati fotografavimosi situacija išprovokuoja „isterijai artimą būseną tarp euforijos ir baimės“. Taigi fotografijos, kaip įrodymo, galia nuo pat pradžių tebuvo manipuliacijos įrankis, ir dabar, kai apie tai jau pakankamai žinome, fotografijos nebeįtikina tuo, ką rodo, – priešingai, jos demaskuoja rodančiojo užmačias: „Vaizdai pasirodė besą nesutramdomi ir pažinimo aspektu net pavojingi, – teigia Grigoravičienė, – nes įkūnydami kokį nors mintį jie veikia ir liudija ne tik už, bet ir prieš ją.“

Todėl jie nuolat tramdomi žodžiais – knygoje skiriama daug dėmesio jau iš anksčiau dailėtyrai pažįstamų vaizdų interpretacijos metodams, taip pat – vaizdinio posūkio įkvėptiems meno istorijos perrašymams, atkreipusiems dėmesį į anksčiau ignoruotas vaizdų funkcijas ir galias, vaizdo suvokimo pokyčius lėmusių populiariąją kultūrą ir pramogai naudotas mokslo atradimus, taip nuosekliai pereinant prie fotografijos perversmo kultūroje. Tuomet aptariamos mechaninio reprodukcavimo amžiuje išryškėjusias problemas sprendžiančios teorijos, kurios susieja senąjį meno pasaulį su naująja medijų tikrove, taigi apmąsto vaizdo įsikūnijimus, o iš čia galima ir atsi-grežti – nagrinėti suvokėjų, kaip kūnų, santykius su vaizdais. Taigi iš vienos – lingvistinės – vaizdų suvokimo pusės sklandžiai pereinama į fenomenologinę ir psichoanalitinę. Vienas svarbiausių pastarosios tyrimo objektų – žvilgsnis, kuriam skirtų teorijų aptarimu baigiama vaizdinio posūkio panorama. Ratas užsidaro – žvilgsnis, žiūrėjimo režimų pokyčiai, atsirandant vis naujiems instrumentams ir medijoms, gražina skaitytoją prie vizualumo apmąstymo, tik iš kitos – reginio subjekto – pusės. Tai grakštus kon-

struktas. Iki šios knygos pasirodymo skaitytojo(s) galvoje marmaliavęs vizualumo teorijų chaosas virsto tvarkinga visuma, tarsi iš plytų krūvos sumūrytas pastatas su teoriniais pamatais, reprezentacinėmis metodų svectainėmis, seniai įvaldytų suvokimo būdų poilsio zonomis, kūrybos židiniais ir nežinomybės palėpėmis. Kiek žinau, taip puikiai įvairialypę vizualumo studijų gausą suvaldančio veikalo nebuvo ne tik lietuviškai.

Vis dėlto toks ambicingas uždavinys sukelia ir problemų skaitytojui. Mat pats keliuose veikaluose išdėstytos teorijos pristatymo formatas reikalauja labai kondensuoti tekstą, į vieną pastraipą sutalpinant visą teorijos branduolį, nepaliekant vietos teorijų analizei, lyginimui, prieštaravimų ir sąsajų aiškinimui. Todėl šioje knygoje lengva rasti ir perprasti reikalingos teorijos esmę, bet sunkiau įsivaizduoti vizualumo studijų minties raidą, įvertinti metodų privalumus ir ribas. Taip pat

jamas epochų vizualumo sampratas, vizualines politines ideologijas išraiškas Giedrės Jankevičiūtės studijose, na ir mano nuobodulio estetiką fotografijoje. Apibendrinama autorė daro išvadą, kad „meno *kaip* meno“ paradigma jau nebėra vicintelė, tačiau nepaisant augančios metodų įvairovės jie naudojami „siekiant atkurti vaizdinio dirbinio kilmės epochą, o ne atgaivinti, „sudabartinti“ atvaizdą, jame atrasti laiką“. Vis dėlto man šioje apžvalgoje pritrūko dviejų dalykų. Pirmia, Lietuvoje jau vykdomi tarpdisciplininiai tyrimai, kuriuose taip pat dalyvauja vizualumas (pavyzdžiui, Vytautas Michelkevičius žvelgia į fotografiją iš komunikacijų studijų perspektyvos), – įdomu, kaip jie praplečia pačių dailėtyrininkų mąstymą apie savo objektą? Antra, nors aptariant dailėtyrininkų veikalus įvardijami juos įkvėpę Vakarų teoretikai, pasigendu knygos autorės vertinimo, kurioje jos sukurtos teorijų sistemos vietoje dabar yra Lietuva.

Kęstutis Grigaliūnas. „Vilniaus katedros bestija“. 2007 m.

autorė neatskleidžia, ką pati mano apie vaizdinį posūkį, neišaria esamo teorinio lauko savomis įžvalgomis, nors atidengia jo geologinius sluoksnius. Regis, tai pripažįsta ir pati autorė, išvadose apibendrinama, kad „pasakojimas priklauso nuo skaitytojo“. Tarsi ji lyg Julio Cortázaras siūlytų žaisti klases, susikonstruojant savąją skaitymo versiją, arba – naudotis knyga kaip sisteminę enciklopediją.

Poreikis aprėpti heterogeniškas pasaulio teorijas, matyt, trukdė ilgiau užsibūti prie lietuviškos vizualumo studijų situacijos tyrimo. Juo labiau kad ir jos užmojai, ir nuveikti darbai atrodo labai kukliai tarptautiniame kontekste – tik „vaizdinio posūkio požymiai“, kaip teigia skyriaus pavadinimas. Erika Grigoravičienė iš arčiau pažvelgia į kelių autorių darbus: Odetos Žukauskienės taikomą Didi-Hubermano anachroniškos istorijos sampratą, formaliosios analizės prieigą naudojančią dailėtyrą, Aleksandro Aleksandravičiūtės, Aistės Paliušytės, Tojanos Račiūnaitės ir kitų atliekamus sakralinių vaizdo funkcijų tyrimus (kuriuos bus įkvėpęs Beltingas), Jolitos Mulevičiūtės rekonstruo-

Tačiau, kitaip nei Lietuvoje mokslė, kur vaizdinio posūkio požymiai akivaizdžiai menki, mene vizualumas reflektuojamas jau seniai ir giliai. Tai liudija knygoje pristatyti Lietuvos menininkų kūriniai – ir interpretuojantys (ne iliustruojantys) tekstą, ir kuriantys savas teorijas. Įdomu, kad Grigoravičienė vaizdą neanalizuoja, nemėgina jiems taikyti aptariamų teorijų ar dar kaip nors prakalbinti. Mat jie kalba patys, ir jau seniai savo kalbėjimu pralenkę teoretikus mąsto apie vaizdą atsiradimo sąlygas, funkcijas ir galią. Taigi knygoje užsimezga tekstų ir vaizdų dialogas, kuriame vaizdai, kalbėdami savąja kalba, tyliai priešinasi žodžio galiai. Šis dviejų kalbų dialogas leidžia skaitytojui čia pat patikrinti teorijų patikimumą ir savo akimis įsitikinti, kad visas tas vaizdinio posūkio sukeltas sąmyšis turi pagrindą – vaizdai iš tikrųjų nepaklūsta teiginio valiai.

P. S. Nors recenziją jau parašiau, žinau, kad ši knyga ir toliau gulės ant mano darbo stalo bei visų kitų parankių paviršių. Mat jos vis prireikia. Ir nors studentai skundžiasi, kad neįmanoma jos nusipirkti, tikrai neskoliuosi.

Velnio nėra

Pokalbis su filmo „Už kalvų“ režisieriumi

Cristianus Mungiu – vienas geriausių šių dienų Europos režisierių, scenaristas, prodiuseris. Šiomet „Scanoramos“ programoje rodomas jo naujausias filmas „Už kalvų“. Kanų kino festivalyje jis pelnė apdovanojimą už geriausių scenarijų ir moters vaidmenį pagrindinių filmo aktorių duetui. Mungiu (g. 1968) studijavo anglų literatūrą, dirbo mokytoju ir žurnalistu. 1998 m. Bukarešte baigė kino režisūrą ir pradėjo kurti dokumentinius filmus. Vaidybiniame kine jis debiutavo 2002 metais. 2007 m. Kanų „Aukštinė palmės šakelė“ buvo apdovanojamas jo filmas „4 mėnesiai, 3 savaitės ir 2 dienos“.

Skaitytojų dėmesiui pateikiame interviu su režisieriumi, birželį išspausdinto lenkų savaitiniame žurnale „Polityka“, fragmentus.

„Už kalvų“ primena daugiasiužetį romaną apie jaunos merginos nužudymą stačiatikių vienuolyne, čia ryškus socialinis fonas. Tas nusikaltimas iš tikrųjų buvo įvykdytas prieš septynerius metus. Tiek metų svarstėte, ar verta apie tai kurti filmą. Kas Jus įtikino?

Istorija man pasirodė pernelyg sensacinga, smarkiai melodramatiška. Prieš metus iš kalėjimo buvo paleista paskutinė vienuolė, apkaltinta dalyvavusi egzorcizmuose. Bausmę atlieka tik kunigas – buvęs elektrinės darbininkas, kuriam kadaise apsiroškė angelas. Pasikalbėjęs su BBC žurnalistė Tatiana Niculescu Bran, kuri dviejose knygose aprašė žmogžudystės aplinkybes, užmečiau akį į internetą, kad pamatytum žmonių reakciją. Supratau, kad tragedija iki šiol žadina ekstremalias reakcijas ir priešina visuomenę. Ateistai perspėja, kur gali nuvesti nepakantumas ir prietariai. Tikintieji kaltina valstybės institucijas, kad neužkirto kelio nelaimėi. Supratau, kad negalima visko suvesti į kriminalinį įvykį, nes tai susiję su vertybių sfera. Geriausias būdas apie tai papasakoti yra abi filmo herojos jungiančios meilės tema.

VIEŠAS KREIPIMASIS Į LIETUVOS KULTŪROS MINISTERIJĄ

Lietuvos šiuolaikinio meno reprezentavimas Venecijos šiuolaikinio meno bienalėje, ko gero, vienoje prestižiškiausių šiuolaikinio meno renginių, yra svarbus formuojant Lietuvos kaip demokratiškos, šiuolaikiškos valstybės įvaizdį. Būtent todėl atstovavimo Lietuvai šioje bienalėje konkursas yra ypač aktualus ir jautrus tema.

Iš tiesų galima sakyti, kad nuo 1999 metų, kai Lietuva pradėjo dalyvauti minėtoje bienalėje, atrankos kriterijai nuolat tobulinami. Visi norintys, kad šis procesas nesustotų. Amžių sandūroje projektų konkurso susiejimas su koku nors juridiniu asmeniu buvo progresyvus ir galbūt net neišvengiamas žings-

Tos temos Tatianos Niculescu Bran reportažuose nebuvo?

Jos knygos tik rekonstruoja įvykių eigą. Autorė domina faktai. Ji aplankė visus dramos dalyvius, išklaušė kiekvieno versijos. Rašytoja tuos pasakojimus panaudojo kaip medžiagą psichologinei dramai.

Kas joje svarbiausia?

Būtent tai, kaip žmonės elgiasi su meile, kai jaučiasi bejėgiai ir apleistai. Kokius priima sprendimus, kai iš artimųjų nesulaukia jokios paramos, o aplinkiniai nesugeba suteikti jiems atitinkamų patarimų ar nuorodų. Kalbant paprasčiau, mane domina tikroji dviejų įsimylėjusių merginų istorija ir visuomenės reakcija į tai, kas joms atsitiko.

Bet ne kaltųjų ieškojimas?

Kaip ir knygų autorė, stengiausi neteisti į egzorcizmus įsipainiojusiu asmenų. Nesmerkti, nors kaltės jausmas, žinoma, viena iš svarbiausių temų. Filme visi klysta. Tačiau kaltė – ta oficialioji – kyla iš poreikio rasti atpirkimo ožį. Ji priimtama valdžios. Vienuolės ir kunigas yra atsakingi už herojės nukankinimą. Bet klausimai, kodėl tai buvo įmanoma, kokie veikė mechanizmai, reikalauja platesnio konteksto. Reikia išsiaiškinti iš arčiau į mažo, skurdaus, atsilikusio rumuniškos Moldavijos dalies kaimelio gyvenimą. Tų slaptų, gal svarbiausių kaltininkų nepamatysime niekad.

Nes kalti nepakantumas, religinis tamsumas, drumsčiantys sugebėjimą atskirti gėrį ir blogį?

Klauda pažodiškai traktuoti Bažnyčios mokymus. Aklo, nediskutuotino paklusnumo pareiga. Žinoma, kad velnias, apie kurį taip daug gali pasakyti popas, neegzistuoja. Tai joks demonas, tik mūsų nežinojimas, abejingumas kitam žmogui.

Vienos iš merginų sprendimas likti vienuolyne kyla iš baimės atsiverti nuodėmingai meilei?

Vienuolių gyvenimo žiaurumas

nis, o šiandien, mūsų manymu, situacija pasikeitė.

Juridinio asmens iškėlimas į pirmą planą atrankos procese sudarė sąlygas formuoti kelių organizacijų monopoliui, atsirado galimybių manipuluoti atrankos kriterijais gana siauro suinteresuotųjų rato ribose. Tačiau svarbiausia tai, kad esminis atstovavimo Lietuvai bienalėje dalykas – *menas* – institucinių žaidimų kontekste tapo formalumu, kitaip sakant, antraeiliau ar trečiaeiliau dalyku.

Mūsų nuomone, vienas iš atrankos į Venecijos bienalę konkurso punktų, kad *projektų konkurse turi teisę dalyvauti juridiniai asmenys, turintys ne mažesnę nei 3 metų šiuolaikinio meno projektų vadybos ir ekspozicijų rengimo patirtį Lietuvoje ir užsienio valstybėse*, šiandien tiesiog tarnauja keliems monopolistams,

„Už kalvų“

remiasi tuo, kad iš meilės Dievui liepiama merginai išsivadėti jausmų artimiausiam žmogui. Man neatrodo, kad Dievas būtų toks beširdis ir reikalaujantis iš jos ar iš kieno nors kito panašios aukos.

„4 mėnesių, 3 savaitių ir 2 dienu“ herojų sprendimus nulėmė komunizmo praeikimas. Kad naujame Jūsų filme pasirinkimas neįmanomas, lemia ortodoksų Bažnyčia. Vieną represinę sistemą pakeitė kita?

Aš rodau, kaip per 50 komunistinio totalitarizmo metų pasilijo moralinės vertybės ir išnyko elementarus moralumo jausmas. Jei tikrai norime suprasti tragedijos priežastis, reikia pasižiūrėti giliau. Padaryti išvadas iš to, kad herojų vaikystė prabėgo našlaityne, kad jos negavo jokio išsilavinimo, kad giminės jų išsivadėjo, o vienos merginos tėvas nusizudė. Visa tai paėmus kartu ir pridėjus visuotinę biurokratiją, rezultatas bus aksiologinis chaosas.

Nebelieka jokių šaknų?

Komunizmas sunaikino ryšio jausmą, tai ypač skausminga provincijai, kur tradiciniai šeimos ir grupės ryšiai visada buvo labai stiprūs. Liautasi gerbti kitą žmogų, išnyko pasitikėjimas. Kaimiečiai rado darbo fabrikuose, miestų pakraščiuose. Iš namų atsineštą vertybių sistemą, kadaise suformuotą Bažnyčios, pakeitė tuštuma.

Tai indoktrinacijos pasekmės?

Ir jos taip pat. Ideologija atpratino mąstyti savarankiškai. O žmogus turi protą tam, kad neatsisakytų abejoti net fundamentaliausiomis tiesomis. Manau, kad viskuo, net ir tikėjimu, reikia abejoti. Dėl įvairių

o ne demokratijos principui.

Taip pat sukuriama dvigubas ar trigubas filtras menininkams, nes jie pirmiausia turi privalomai „susidraugauti“ su kuria nors iš institucijų (negali konkurse dalyvauti savarankiškai). Tačiau net „draugystė“ dar nieko nereiškia, nes tokios galingos institucijos kaip LDS ar ŠMC gali „išsivalyti“ nuo nepageidaujamų menininkų savo viduje, prisidengę „demokratiška atranka“ arba „konkursu patekti į konkursą“.

Manome, kad būtų tikslinga atsieti *meninių projektų* konkursą nuo privalomos priklausomybės juridiniams asmenims ir projektų (iš)eliminavimo institucijų viduje (juk juridinis asmuo gali teikti tik vieną paraišką). Siūlytume pirmiausiai rengti tiesioginį *meninio projekto* konkursą, kuriame galėtų dalyvauti visi norintys menininkai

priežasčių rumunų politikai ir žurnalistai iki šiol nerizikuoja diskutuoti šiomis temomis. Sakydamas tai, nenoriu, kad manytumėt, jog „Už kalvų“ kritika nukreipta prieš religiją.

Kokį vaidmenį dabar vaidina religija ir stačiatikių tikėjimas Rumunijoje?

Komunizmo laikais tikėjimas buvo toleruojamas. Rumunų dvasininkų, kitaip nei rusų, niekas nepersiekiojo, bet minių per mišias nebūdavo. Nuvertus Ceausescu režimą, religija tapo nepaprastai populiaru. Per praėjusius dvidešimt metų dalinai iš valstybės dotacijų pastatyti 4 tūkstančiai naujų bažnyčių. Vaizdžiai kalbant, kas trys dienos atidaroma nauja šventovė, o didžiausia Tautos išganymo katedra Bukarešte (už maždaug 4 milijardus eurų) statoma priešais parlamentą. Šalyje, kur gyvena maždaug 30 milijonų gyventojų, yra apie 20 tūkstančių bažnyčių ir tik 8 tūkstančiai mokyklų bei 500 ligoninių. Filme stengiausi parodyti, kad atgaunantis savo spindesį visuotinai išpažįstamas stačiatikių tikėjimas, nepaisant regimybės, nedaro esminio poveikio žmonių gyvenimui ir principams. Jis redukuotas iki tuščių ritualų.

Esate tikintis?

Buvau pakrikštytas. Formaliai priklausau stačiatikių bažnyčiai, bet nelaikau savęs religingu.

„Už kalvų“ neprimena rumunų Naujosios bangos. Po premjeros Kanuose filmas lygintas su Buñuelio „Viridiana“. Buvo įvertintas neįprastas jo stilius, sukiantis asociacijų su natūralistine olandų tapyba.

(galbūt duote su kuratoriumi) ir vertinti pirmiausia meninę projekto kokybę, o ne formalus juridinio asmens duomenis. „finansinį pajėgumą“ ar „gebėjimą administruoti“, kas karštas tampa svarbiausiu projektu atrankos faktoriumi. Turėtų konkuruoti idėjos, o ne institucijos ir siaurų grupelių interesai.

Projekto reprezentavimo bienalėje juridiniams asmenims klausimai turėtų būti sprendžiami *atskirai*. Sakykime, LR kultūros ministerija galėtų paskirti administruoti atrinkto meninio projekto įgyvendinimą LR Kultūros ministerijai pavaldžiai arba atskirai/specialiai atrinktai, tinkamą kompetenciją turinčiai institucijai ar įstaigai.

Lietuvoje, kaip mažoje valstybėje, natūraliai neįmanoma pakankama patyrusių tarptautiniu mastu organizacijų egzistencija, todėl siū-

Tą istoriją filmavau ilgais kadrais, naudodamas taisyklę: vienas kadras – viena scena, kad ir kiek jis trunka. Tai suteikia žiūrovui laisvę rinktis, neprimeta percepcijos būdų, nesuflieroja montazu, kas svarbu, o kas visiškai ne. Taip norėjau išvengti manipuliacijos žiūrovų jausmais. Toks metodas reikalauja susikaupti tik į tai, kas kiekvienam pasirodys verta dėmesio. Žinoma, tai sukelia kai kurių žiūrovų pasipriešinimą. Ir komplikuoja filmavimą. Reikėjo pastatyti specialias dekoracijas, imituojančias vienuolyną, kuriame nėra elektros ir vandentiekio, nes kelias minutes trunkantys kadrai reikalavo atitinkamai didesnės erdvės. Aktoriai taip pat vaidino atsidavę. Suprantu, kad nu-teikiu prieš save, nes žiūrovai nėra pripratę prie tokio pobūdžio pasakojimo. Ypač Rumunijoje, kur standartinių amerikiečių kino pavyzdžių išauklėtas jaunimas puikiai žino, kokia „turi“ būti dramaturgija.

Praėjęs dešimtmetis pažymėtas rumunų kinematografijos atgimimo ir jos sėkmės tarptautinėje arenoje. Kuo, Jūsų galva, remiasi šis fenomenas?

2000-aisiais, po ilgo stagnacijos periodo, balsą gavusi jaunų kūrėjų karta pasiūlė naują kalbą. Nebuvo kino pramonės (jos iki šiol nėra). Mes kėlėme paprastus klausimus apie vertybių krizę, komunizmo žlugimą. Ieškojome veidrodžio, kuriame iliuzijų netekę žmonės ir degradavusi visuomenė galėtų išsiziūrėti į save. Po dešimties metų meninis potencialas neišblėso, bet reikalauja atsinaujinimo, kitos kokybės, naujos energijos.

PARENGĖ KORA ROČKIENĖ

lome pasinaudoti kitos mažos valstybės pavyzdžiu. Estijoje Venecijos bienalės konkursą organizuoja ir dalyvavimą Venecijoje rengia pati organizacija (*Center for Contemporary Arts, Estonia CCAE*), o menininkai tiesiogiai teikia jai savo idėjas ir konkursas vyksta tarp jų. Nuo šių metų konkursui idėjas turi teikti menininko ir kuratoriaus duetas.

Taigi manome, kad *meninių projektų* atsiejimas nuo juridinio asmens atrankos procese (atitinkamai kiek padidinant atrankos tarybos narių skaičių) pagyvintų ir demokratizuotų šiuo metu aklaivietėje beat-siduriantį konkursą dalyvauti Venecijos bienalėje.

LIETUVOS TARPDISCIPLININIO MENO KŪRĖJŲ SĄJUNGOS TARYBA

Iš negalios ir mirties

Kino kritiko dienoraščiai

Živilė Pipinytė

... Eilėje prie kavos kelios draugės kalbasi apie „Scanoramos“ filmus. Moterys stovi už manęs, net ir nesiklausydama išgirštu, apie ką kalbama. Pasigirsta vieno filmo pavadinimas, kito, trečio, ir ketvirtoji dama išdidžiai teškia: „Žiūrėsiu filmus, kuriuos rekomendavo mano kirpėjas.“ Klusniai pasiimu savo kavą ir einu tolyn nuo festivalio entuziasčių, juolab kad mano sąrašas joms tikrai nepadarytų išpūdzio. Suprantu, kad ne šios ponios – ištikimoji festivalio auditorija. Per dešimt metų „Scanorama“ užsiaugino žiūrovus, smalsius kino naujovėms ir norinčius pažinti ar prisiminti klasiką. Pilnutėlės salės, kur rodomi Ingmaro Bergmano ar Istváno Szabó filmai, – geriausias įrodymas.

Pilna buvo ir didžioji „Forum Cinemae Vingis“ salė, kai joje rodyta Michaelio Haneke's „Meilė“. Paprastas, o kartu paslaptingas filmas, po kurio dar ilgai sugrįžti prie vienos ar kitos detalės, sekvencijos, garsų. Režisierius neslepia, kuo jis baigsis: pirmuosiuose kadruose išlaužiamos brangaus Paryžiaus buto durys ir aptinkamas moters laivas. Tai šių namų šeimininkė Ana (Emmanuelle Riva). Jos ligos istorija ir stebime filme nuo tos akimirkos, kai ryte geriant kavą moterį ištinka pirmas priepuolis. Paskui bus tik blogiau – operacija, pirmas insultas, antras, visiškai negalia ir mirties laukimas. Dar ligos pradžioje Ana išgauna iš vyro pažadą, kad šis jos neatiduos į ligoninę. Jeano-Louis

Trintignant'o Žoržas jos neišduos.

Haneke rodo poros kasdienybę, užskleistą gražiam ir iškalbingai apie šeiminius bylojančiame bute. Tradicinį gyvenimo ritmą su naujų knygų aptarimu, neskubiais pietumis ar klasikine muzika garsais pamažu išstumia vis labiau slepianči ligonės slauga – sauskelnų keitimas, maitinimas, Žoržo bandymai užmegzti nors kokį kontaktą su vis labiau tostančia žmona. Keistas dalykas, juk šiuolaikiniam kinui negalia, ligos fiziologija ir mirties artėjimas jau nebėra tabu, bet Haneke išvengia įprasto vujerizmo. Jis kuria niūraus, bet tobulo grožio spektaklį, išpūdingą mirties ir pasiaukojimo reginį, kurio visą filmą neapleidžia paslaptis. Net ir po simboliško sapno, kuriame Žoržas vaikšto vandeniui paplūsdus laiptinė su užkaltomis lifto durimis, supranti, kad netrukus atsitiks kažkas baisaus. Žinoma, tas paprastumas apgaulingas. Haneke meistriškai kuria filmo ritmą, sujungdamas realiam laikui nufilmuotas poros scenas ar scenas, kur tėvas bendrauja su dalykiška, bet savo rūpesčiuose paskendusią dukterimi (Isabelle Huppert), slaugėmis, aplankyti užsukusiu mokiniu, ir nepastebimai greit prabėgantį gyvenimo laiką tarp jų. Tą ypatingą ritmą pabrėžia ir kelios sekvencijos, tampančios pasakojimo posūkiu link atviros metaforos akcentais, – klasikinių paveikslų vaizdų seka, scenos su prieškambarin įskrendančiu balandžiu ar Franzo Schuberto muzikos ir tylos kontrastai.

Nežinau, ar tai iš tikrųjų filmas apie meilę, nors, be abejo, Ana ir Žoržą net senatvėje sieja tikras ir gilus ryšys, kuris būtų neįmanomas be meilės. Man regis, filmo pavadinimas galėtų būti bet koks, tai Haneke'į rūpi pabrėžti, kad gyvename pasaulyje, kur viskas netvaru, ypač kūnas, geismai, prisiminimai, santykiai su vaikais, profesija. Ir yra tik vienas nekintantis atskaitos taškas – meilė. Mirtis neišvengiama, bet į ją galima išeiti taip, kaip išeinama iš namų – skubant užsimetus palatą. Jei ne ši pabaiga, manau, „Meilė“ galėtų pasirodyti pernelyg tobula, didinga ir šalta.

Šiuolaikinis kinas vis labiau koncentruojasi į kūnus, nes dažnai tai viskas, ką turi ar kuo gali didžiuotis šių dienų žmogus. Jacques'as Audiard'as filme „Kaulai ir rūdys“ savo herojų Ali (belgų aktorius Matthias Schoenaertsas) ir kojų netekusios Stefani (Marion Cotillard) kūnus rodo nuolat, iš arti, netobulus, besimylinčius, kraujuojančius ir dažnai bejėgius. Nors filmo veiksmas nukelia į Prancūzijos Rivjerą, Audiard'as rodo ne jos grožybę, o šių dienų Prancūzijos problemas – bedarbiystę, išnaudojamą darbą prekybos centruose, nelegalias kovas ir visuotinį gyvenimo banalėjimą. Ali į Pietus pas seserį atklysta kartu su penkiamečiu sūnumi. Skurdas, atsitiktiniai darbai ir pagaliau dideli pinigai už kovas be taisyklių – toks yra Ali pasaulis, kurį Audiard'as rodo net pabrėžtinai natūralistiškai, jis akcentuoja ir Stefani negalią. Bet kaip ir bene ge-

„Po Liusijos“

riausiam savo filme „Pranašas“, išbandymus, tekusius filmo herojams, jis traktuoja kaip gyvenimo mokyklą. Tik, kitaip nei „Pranašas“, į „Kaulus ir rūdys“ jis įveda melodramatišką klasikinį motyvą apie gražuolės ir pabaisos susitikimą. Tas simboliškas susitikimas pakeičia abu – ir Stefani, ir Ali, nors iš pradžių jie abu to nesupranta. Be kojų Stefani tampa veikli ir energinga, o Ali bent jau filmo pabaigoje gauna svarbiausią pamoką. Man filme tos negalios pasirodė net per daug, o gyvenimo pamokos pernelyg primena amerikiečių filmus apie į realybę (iš ligos, nusivylimo, skurdo, narkotikų ir pan.) sugrįžusius marginalus. Visa užtęsta „Rūdžių ir kaulų“ pabaiga pernelyg jau konvencionali.

Labiau patinka netobuli ir netaisyklingi filmai. Būtent toks yra Michaelio Franco „Po Liusijos“ – didysis „Scanoramos“ atradimas. Tai irgi savotiška pasaka – baisi ir šiuolaikinė, nors pradžioje atrodo, kad filmas bus psichologinė drama apie motinos ir žmonos praradimą išgyvanančius dukterį ir tėvą. Robertas ir Alechandra persikelia į kitą miestą ir bando įleisti jame šaknis. Virėjas Robertas iš pradžių atrodo silpnas, jis nesugeba kovoti

su vis užplūstančia depresija. Regis, tvirtesnė yra paauglė Alechandra, kuri iškart sulaukia draugų dėmesio naujoje mokykloje. Bet tas dėmesys pavirsta pavydu ir neapykanta, mergaitė tampa persekiojama ir ujamu žvėriuku, bendraklasių išnaudojama vergė. Ji nenorį įskaudinti tėvo, todėl jam meluoja. Suprantama, kad tai negali tęstis be galo.

Režisierius nuosekliai ir preciziškai tiksliai veda visus šios prievartos dramos dalyvius į neišvengiamą tragediją. Kai ji įvyksta, supranti, kad „Po Liusijos“ – ne tik filmas aktualia tema apie tarp paauglių vis labiau išsiginčijusią prievartą. Marco domina, kur žmoguje slypi blogis, kas jį išprovokuoja, ką šių dienų pasaulyje patenkina prievartos poreikis. Be to, jam būdingas ir puikus filmo formos pojūtis, kurį bene geriausiai atskleidžia „Po Liusijos“ pradžia ir pabaiga – ilga Roberto kelionė miesto gatvėmis automobiliu, tarsi bandant grįžti į ankstesnį gyvenimą, ir jo kelionė motorine valtimi jūroje filmo pabaigoje. Regis, jaunas Meksikos režisierius nori užimti rūstaus šių dienų kino moralisto vietą. Pats laikas. Po Ingmaro Bergmano mirties ji jau senokai tuščia.

Rodo TV

Mitai ir mistifikacijos

Vytautas Žalakevičius vadino save romantiku. Gal todėl jo filmų veiksmo ir jo gyvenimo vietos nuolat keitėsi – Lotynų Amerika (būta, kad filmuota ir Jaltoje, ir Lietuvos televizijoje, ir „Mosfilme“), Leningradas, į kurį skrenda „Vienos dienos kronikos“ herojai, Vakarų Europa „Avarijoje“, Maskva, kur sukurti net keli režisieriaus filmai. Romantikas jaučia prievolę keliauti, filosofuoti ir ieškoti savęs. Net Lietuva Žalakevičiaus filmuose atrodo egzotiška, juk kaimas, kuriame gimė broliai Lokiai, labiau priimena mitologinę erdvę. Bet dar egzotiškesnis lietuvių kaimas rodomas 1982 m. Žalakevičiaus filme „Atsiprašau“ (LRT, šį vakar, 16 d. 23.45). Jis – tarsi iš reklaminių sovietinių filmų apie socialistinę kolūkinio kaimo nūdieną: modernūs namai, šviesi ambulatorija, asfaltuoti keliai ir madingai apsirengę, taisyklingai kalbantys kaimiečiai.

Į tokį kaimą ir grįžta pagrindinis filmo herojus – dainininkas Pranas. Ekranas – aktorius Aleksandras Kaidanovskis, sovietinių žmonių mėgto dvasingumo ženklas, o į tėviškę Praną atvedusią vidinę krizę galima nujauti iš patetišku užuominų bei frazių. Bet Vytauto Kernagio

„Undinė“

balsas ir dainos („nelimpantys“ prie Kaidanovskio dar ir todėl, kad sukelia daug senesnes asociacijas) netrukus pradeda kurti karnavalo efektą. Regis, šiame kolūkinio gyvenimo karnavale visi stengiasi vaidinti įsivaizduojamus save: čekoviškas Kosto Smorigino gydytojas Jonas, lemtingoji moteris – Nijolės Oželytės Inga ar nuobodžiaujanti Jelenos Solovej kolūkio pirmininko žmona Rožė, net ir Regimanto Adomaičio pirmininkas, pas kurį lyg tarp kitko į svečius užsuka draugas Donatas (Donatas Banionis).

Regis, jie visi tik trumpam užklydo į pavyzdinį Juknaičių kolūkį (apdovanotą Lenino premija ar kažkuo panašaus) ir dabar bando kuo gražiau pasirodyti neįtikinamose aplinkybėse. Tai ir buvo sovietinio gyvenimo būdo esmė – apsimesti kažkuo kitu ir įsivaizduoti, kad erdvė,

kurioje esi įkalintas, atrodo ne taip jau ir blogai. Vis dėlto „Pribaltika“. Labai pasistengus, joje net gali įsivaizduoti kažką europietišką.

Kur kas geriau šioje sąlygiškoje filmo erdvėje ir prasimanytoje dramoje jaučiasi du pagyvenę Panevėžio teatro aktoriai Eugenija Šulgaitė ir Vaclovas Blėdis, vaidinantys Smetonos laikų inteligentus Prano tėvus. Jiems nereikia apsimesti tuo, kuo nėra. Jie – ne kolūkio gyventojai ir nesako dirbtinių frazių (jų lūpose net šios skamba natūraliau). Atsidūrę karnavaliame vykime jie sugeba išlikti savimi.

Suprantu, kad Žalakevičius norėjo filmą paversti autobiografišku pasisakymu apie į provinciją grįžusį garsų menininką – juk neatsitiktinai Prano vaidmeniui pasirinkta ryški sovietų kino žvaigždė. Žalakevičius mokėjo primesti tikrovei savo mitus ir mitus apie save, bet „Atsiprašau“ tai jam nepavyko. Gal krizė buvo netikra, gal atsiprašymas nenuoširdus, todėl viskas ir baigėsi ne atsivėrimu, o karnavalu, kur nusitrina fikcijos ir realybės ribos. Finaliniuose „Atsiprašau“ kadruose, kai ant kalno susirenka filmo herojai, matyti ir filmavimo grupės nariai, ištikimi bendradarbiai – Žalakevičiaus sugalvoto pasaulio dalis.

Gabriele Muccino filmo „Septy-

nios sielos“ (LNK, 18 d. 22.50) herojus inžinierius Timas (Will Smith), apsimečius mokesčių inspektoriumi, stengiasi ištaisyti praeities klaidas. Jis vyksta į kelionę, kurioje sutinka septynis nepažįstamuosius. Be abejo, kelionė bus ne tokia, kokią planavo Timas, juk likimo negalima pergudrauti.

Vienas garsiausių sovietmečio inteligentų literatūrologas Dmitrijus Lichačiovas yra sakęs, kad žmogus gali apsimesti bet kuo. Nepavyks tik apsimesti inteligentu. Neseniai per televiziją rodytos rinkimų agitacijos laidos parodė, kaip tai sunku, nors vadinamasis mūsų elitas ir stengėsi. 1994 m. Fredo Schepisi filme „Intelektualas“ (TV3, 18 d. 14.45) genijus Albertas Einšteinas (Walter Matthau) nori, kad jo dukterėčia Ketrina (Meg Ryan) ištektėtų už simpatiško mechaniko (Tim Robbins), bet ji susižadėjusi su nykiu mokslininku. Einšteinas nutaria padėti mechanikui, bet svetimos formulės, deja, negali paversti mechaniko intelektualu. Kita vertus, meilei gal jos ir padeda. Johno Frankenheimerio filmo „Azartiniai žaidimai“ (LNK, 21 d. 22.35) personažas Rudis nutaria apsimesti savo draugu Niku, kad suviliotų gražuolę Ešlę, bet nežino, kad mergina – tik masalas Nikui, kurio reikia nusikaltėlių gaujai.

LRT Kultūros „Elito kine“ (21 d. 22.15) – rusų režisierės Anos Melikian „Undinė“ (2007). Pasakiško filmo herojė Alisa – tikra nevyklėlė, bet ji turi dovaną paveikti įvykius. Sulaukusi aštuoniolikos, Alisa vyksta į Maskvą ieškoti laimės, o suranda meilę. Tik išrinktasis Saša neat-sako į herojės jausmus. Supykusi Alisa palinkės Sašai mirties, o su-pratusi, kas atsitiks, bus pasirengusi aukoti net savo gyvybę, kad Saša išgyventų.

Tą patį vakarą, tik anksčiau (21 d. 20.50), LRT Kultūra rodys svarbų 7-ojo dešimtmečio amerikiečių filmą – 1964 m. Jono Meko „Karinį kalėjimą“. Tai 16 mm juostoje nufilmuotas tada vieno garsiausių pasaulyje „Living Theatre“ spektaklis apie JAV jūrų pėstininkų kalėjimą 1957-aisiais Japonijoje. Filmas buvo susuktas per vieną popietę. Jonas Mekas yra sakęs, kad norėjo *cinéma-vérité* techniką pritaikyti teatriniam pasirodymui ir gal net nuvainikuoti kelis *cinéma-vérité* mitus bei mistifikacijas. Paradoksas, bet šis šokiruojantis, žiaurus ir kafiškas reginys Venecijoje buvo apdovanotas Didžiuoju prizu geriausiam dokumentiniam filmui.

Jūsų –

JONAS ŪBIS

L a p k r i č i o 1 6 – 2 5

Parodos

VILNIUS

Nacionalinė dailės galerija

Konstitucijos pr. 22

XX a. Lietuvos dailės ekspozicija
Gintaro Česonio fotografijų paroda „Sutikti miestai“

Vilniaus paveikslų galerija

Didžioji g. 4

Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai
Lietuvos dailė XVI–XIX a.
Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai
Paroda „Jonas Rustemas – dailininkas ir pedagogas“, skirta dailininko 250-osioms gimimo metinėms
Tarptautinė paroda „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų ir didikų portretai iš Ukrainos muziejų“
Paroda „Petras Rauduvė. Grafika. 1932–1993 m. kūryba“

Taikomosios dailės muziejus

Arsenalo g. 3 A

Paroda „Nuo mini iki maxi. Septintojo dešimtmečio mada“ (iš Aleksandro Vasiljevo Paryžiaus kolekcijos)

„Valdovų rūmų lobynas: Lietuvos ir Europos paveldo klodai“
Paroda „Secesijos mada“ (iš Aleksandro Vasiljevo kolekcijos)

Lietuvos nacionalinis muziejus
Naujasis arsenalas

Arsenalo g. 1

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorija
Lietuva carų valdžioje
Lietuvos valstiečių buities kultūra
Kryždirbystė
„Lietuvos diplomatinė tarnyba 1918–1940 m.“
Paroda „Vytautas Landsbergis – 100 knygų“

Kazio Varnelio namai–muziejus

Didžioji g. 26

K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija
Lankymas antradienį–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44

Bažnytinio paveldo muziejus

Šv. Mykolo g. 9

Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija

Šiuolaikinio meno centras

Vokiečių g. 2

Paroda „(Kaip aš čia patekau). Tapyba Lietuvoje“

Modernaus meno centras

Literatų g. 8

„Gagarin on the moon“ kuruojama paroda

Galerija „Kairė–dešinė“

Latako g. 3

iki 24 d. – tarptautinė ekslibrio paroda–konkursas, skirtas Kristijono Donelaičio 300-osioms gimimo metinėms
Irenos Daukšaitės–Guobienės kūrybos paroda „Konfigūracijos“

VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS GALERIJOS

Parodų salė „Titanikas“

Maironio g. 3

Ray Bartkaus paroda „Tapybos pabaiga“

Galerija „Akademija“

Pilies g. 44/2

iki 19 d. – tarptautinio jaunųjų keramikų simpoziumo „Redukcija medžiu“ paroda

Tekstilės galerija „Artifex“

Gaono g. 1

Vitaliaus Čepkausko personalinė paroda „Raštas“

A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinyš“

Dominikonų g. 15

Dailininkų Tamošaičių kūryba
XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai

Galerija „Vartai“

Vilniaus g. 39

„Artscape“: JAV. Alyson Shotz paroda
„Intervalas“ ir levos Mediodia paroda
„Tuštumos simuliakrai“

Ketvirtadienio peržiūra: Richardo Shofieldo fotografija

„Prospekto“ fotografijos galerija

Gedimino pr. 43

iki 17 d. – Remigijaus Treigio fotografijos

Šv. Jono gatvės galerija

Šv. Jono g. 11

iki 17 d. – XXII Lietuvos ekslibriso paroda, skirta Maironio metams
nuo 21 d. – tarptautinio bronzos liedinimo simpoziumo paroda „Skulptoriai skaito Donelaičių“

Lietuvos dailininkų sąjungos galerija

Vokiečių g. 4

iki 22 d. – tarptautinė Armėnijos peizažistų paroda „Armėnų paletė“
iki 23 d. – Vilniaus dailės akademijos Keramikos katedros dėstytojų paroda „Keramika + “

„Lietuvos aido“ galerija

Trakų g. 13

Roko Dovydedo keramikos paroda „Plėviako-jis vs Luohan“

Galerija „Meno niša“

J. Basanovičiaus g. 1/13

Romualdo Balinsko tapybos paroda „Atsiradimai“

Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus

Pilies g. 40

Gedimino Antano Spūdžio mažoji grafika

Teatro, muzikos ir kino muziejus

Vilniaus g. 41

Fotoaparatų paroda „Sustabdę akimirkas…

(fototechnika iš kino kūrėjų asmeninių rinkinių)“

Galerija AV17

Aušros Vartų g. 17

Konkurso „Jungtys“ paroda

Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija

Vilniaus g. 39/6

Paroda „Gyventi sveikai moko vaikai“
Paroda „Žinutė ateičiai“

Vilniaus rotušė

Didžioji g. 31

Vijos Tarabildienės kūrybos paroda „Tapatybės mozaika“

Rolanos Čečkauskaitės paroda „Skristi… ar neskristi…?“

Jūratės Bučmytės ir Alberto Krajinsko tapybos ir grafikos paroda „Muzikiniai peizažai. Vilnius–Neringa–Winningen“

Rašytojų klubas

K. Sirvydo g. 6

Leonardo Gutausko tapyba

Lietuvos nacionalinė filharmonija

Aušros Vartų g. 5

Vijos Tarabildienės kūrybos paroda

Lietuvių kalbos institutas

P. Vileišio g. 5

Elvyros Kairiūkštytės piešiniai

Deimantų muziejus

Vokiečių g. 11

Ryto Jurgelio paroda „Baltas kelias“

KAUNAS

M. Žilinsko dailės galerija

Nepriklausomybės a. 12

Šiuolaikinio Japonijos meno paroda „Kelias į ateitį: naujasis Japonijos menas“

Saadia Bahat skulptūrų paroda „Po 69 metų“

Kauno paveikslų galerija

K. Donelaičio g. 16

iki 25 d. – akvarėlės bienalės „Baltijos tiltai“ atrankinė–konkursinė paroda „Sąsajos“

Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus

V. Putvinskio g. 64

Arūno Vaitkūno (1956–2005) paroda „Piešiniai“

Keramikos muziejus

Rotušės a. 15

Živilės Bardžilauskaitės–Bergins porceliano paroda „Atspindys“
Keramikos paroda „Pradžią pradžia“
nuo 16 d. – Sigitos Grabliauskaitės paroda „Stiklo testas“

Ryšių istorijos muziejus

Rotušės a. 19

nuo 16 d. – Medos Norbutaitės tapyba

Galerija „Meno parkas“

Rotušės a. 27

Arūno Vaitkūno piešiniai ir fotografijos

„Kauno langas“

M. Valančiaus g. 5

iki 22 d. – Gilles'o Vuillard'o tapybos paroda „New Amsterdam“

Kauno fotografijos galerija

Rotušės a. 1 / Vilniaus g. 2

Aleksandro Ostašenkovo fotografijos paroda
Tekstilininkų Bronės Neverdauskienės ir Monikos Žaltauskaitės–Grašienės instaliacija

Galerija „Aukso pjūvis“

K. Donelaičio g. 62 / V. Putvinskio g. 53

Algirdo Pakeliūno ir Romualdo Čarnos paroda iš ciklo „Duetai“

Jolantos Kvašytės paroda „Kinija – Azijos tigras“

iki 20 d. – Deimantės Didrikienės fotografijų ir Vidos Sologubienės papuošalų paroda „ARTišokas“

Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija

Liepų g. 33

Česlovo Janušo (1907–1993) paroda „Prie Baltijos ir prie Atlanto“
Paroda „Prano Domšaičio gelės“
Vytauto Kašubos kūrybos ekspozicija „Žmogaus misterija“

KKKC parodų rūmai

Aukštoji g. 1 / Didžioji Vandens g. 2

iki 25 d. – šiuolaikinio meno projektas „Prestizas: šių dienų fantasmagorija“

Klaipėdos galerija

Daržų g. 10 / Bažnyčių g. 4

Akvilės Zavišaitės tapybos paroda

ŠIAULIAI

Dailės galerija

Vilniaus g. 245

nuo 22 d. – Vidmanto Zarėkos paroda

„Potekstės“

Lauros Guokės paroda „Sunaikinta visata“

Martos Ivanovas paroda „Kūnas – mūšio laukas“

Projekto „Jaunojo tapytojo prizas 2012“ laureatų paroda

Emilės Pociūtės fotografijų paroda „Balta“

Spektakliai

VILNIUS

Nacionalinis operos ir baleto teatras

16, 17 d. 18.30 – W.A. Mozarto „FIGARO VEDYBOS“. Dir. – K. Bumann (Vokietija)

18 d. 12 val. – S. Prokofjevo „PELENĖ“. Dir. – A. Šulčys (Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos Baleto skyrius)

22 d. 18.30 – G. Bizet „KARMEN“. Dir. – M. Staškus

Nacionalinis dramos teatras

16 d. 17 val. – M. Ivaškevičiaus „IŠVARYMAS“. Rež. – O. Koršunovas

Mažoji salė

„7md“ rekomenduoja

„7md“ rekomenduoja

Dailė

Rokas Dovydėnas – konceptualus ir šmaikštus šiuolaikinio meno kūrėjas, dirbantis keramikos srityje. Tai autorius, kurio kūryba nebekelia klausimo, ar jo veikla yra taikomoji, ar meninė. Parodoje **„Plėviakojis vs Luohan“**, kuri vyksta **„Lietuvos aido“** galerijoje (Trakų g. 13, Vilniuje), laukia gerai papasakotų istorijų porcija. Galerija dirba antradienį–penktadienį 12–18 val., šeštadienį 12–16 val.

Teatras

Lapkričio 9–25 d. Alytaus miesto teatre vyksta pirmasis profesionalių teatrų komedijų festivalis **„Tegyvuoja komedija! 2012“**. Festivalyje iš viso bus parodyta 12 spektaklių iš įvairių Lietuvos teatrų bei miestų.

Muzika

Į Lietuvos nacionalinio operos ir baletto teatro sceną vėl sugrįžta šmaikštuolis Figaras. **Lapkričio 16 ir 17 d. 18.30** bus rodomi du W.A. Mozarto operos **„Figaro vedybos“** spektakliai. Meilės intrigų ir nesusipratimų persmelktą aštuonioliktojo amžiaus Sevilijos atmosferą lietuviškam lapkričiui įpusėjus atkurs elegantiškas ispanų statytojų spektaklis, kuriam šį kartą diriguos vokiečių dirigentas Kai Bumann.

Kinas

„Scanoramos“ programoje rodomi **Europos kino akademijos nominantai**: Michaelio Haneke’s „Meilė“, Christiano Petzoldo „Barbara“, Paolo ir Vittorio Taviani „Cezaris turi mirti“, Cristiano Mungiu „Už kalvų“, Nikolajaus Arcelio „Karališkas romanas“.

DIENOS“. Rež. – R. Kudzmanaitė

18 d. 12 val. – Just. Marcinkevičiaus „GRYBŲ KARAS“. Rež. – V. Masalskis

21 d. 19 val. – J. Pommerat „ŠITAS VAIKAS“. Spektaklio aut. – V. Kuodytė, D. Gavenonis

Dekoracijų dirbtuvės

22, 23 d. 20 val. – G. Labanauskaitės „RAUDONI BATRAIŠČIAI“. Rež. – Y. Ross

Studija

17 d. 19 val. – „LIŪDNOS DAINOS IŠ EUROPOS ŠIRDIES“. Rež. – K. Smedsas (Suomija)

18 d. 16 val. – „POETĖ“ (monospektaklis S. Nėries poezijos ir dienoraščių motyvais).

22, 23 d. 19 val. – T. Kavtaradzės „NAMISĖDA“ Rež. – G. Tuminaitė

Fojė

17 d. 16 val. – Džiazio sesijos LNDT

Vilniaus mažasis teatras

20 d. 18.30 – „DIDYSIS ERLICKAS MAŽAJAME TEATRE“ („Rūtos“ draugijos renginys)

21 d. 18.30 – PREMJERA! P. Notte „VISU GREIČIU ATGAL!“ Rež. – A. Lebeliūnas

22 d. 18.30 – M. Ivaškevičiaus „MADAGASKARAS“. Rež. statytojas – R. Tuminas, rež. – A. Dapšys

OKT/Vilniaus miesto teatras

16 d. 19 val. *Ūkio banko teatro arenoje* – W. Shakespeare'o „JSTABIOJI IR GRAU-DŽIOJI ROMEO IR DŽULJETOS ISTORIJA“.

Rež. – O. Koršunovas

22, 23 d., 19 val. *OKT studijoje* – F. Kafkos „NUOSPSENDIS – METAMORFOZĖ“. Rež. – P. Ignatavičius

Valstybinis jaunimo teatras

16 d. 18 val. – „BARBORA IR ŽYGIMAN-TAS“. Rež. – J. Vaitkus

17 d. 12 val. – V.V. Landsbergio „ARKLIO DOMINYKO MEILĖ“. Rež. – A. Vidžiūnas (Salė 99)

17 d. 18 val. – A. Juozaičio „ŠIRDIS VIL-NIUJE“. Režisieriai – J. Vaitkus, A. Vidžiūnas

18 d. 12 val. – J. Erlicko „BILIETAS IŠ DANGAUS“. Rež. – D. Jokubauskaitė (Salė 99)

18 d. 18 val. – D. Wassermano „SKRYDIS VIRŠ GEGUTĖS LIZDO“. Rež. – V. Griško

20 d. 18 val. – „UŽSISPYRĖLĖS TRAM-DYMAS“. Rež. – C. Grauzinis

21 d. 18 val. – P.E. Landi „STRIP MAN SHOW – VISKAS APIE VYRUS“.

Rež. – P.E. Landi

22 d. 18 val. – I. Menchello „KAPINIŲ KLUBAS“. Rež. – A. Latėnas

18 d. 12 val. *Ilgajoje salėje* – I. Paliulytės „ANDERSENO GATVĖ“. Rež. – I. Paliulytė
18 d. 18 val. *Rūtos salėje* – F. von Schille-rio „PLĒŠIKAI“. Rež. – A. Areima
18 d. 19 val. *Tavernos salėje* – J. Smuulo „SVEČIUOSE PAS PULKININKO NAŠLĖ“. Rež. – D. Juronytė
20, 21 d. 18 val. *Ilgajoje salėje* – A. Čechovo „PALATA“. Insc. aut. ir rež. – R. Kazlas
20 d. 19 val. *Didžiojoje scenoje* – „ANA KARENINA“. Choreogr. – A. Cholina (Anželi-kos Cholinios teatras)
21 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – N. Simono „SAUGOKITE FLORĄ“. Rež. – A. Lebeliūnas (Klaipėdos dramos teatras)
22 d. 18 val. *Rūtos salėje* – S. Oksanen „APSIVALYMAS“. Rež. – J. Jurašas

Kauno muzikinis teatras

16 d. 18 val. – J. Strausso „ČIGONŲ BARONAS“. Dir. – V. Visockis
17 d. 18 val. – I. Kálmáno „GRAFAITĖ MARICA“. Dir. – J. Janulevičius
18 d. 12 val. – Z. Bružaitės „GRYBŲ KARAS IR TAIKA“. Dir. – V. Visockis
18 d. 18 val. – I. Kálmáno „MONMARTRO ŽIBUOKLĖ“. Dir. – V. Visockis
21 d. 17 val. – G. Gladkovo „BRĒMENO MUZIKANTAI“. Dir. – J. Vilnonis

Kauno mažasis teatras

16 d. 18 val. – E. Albee’io „SILVJA“. Rež. – V. Balsys
Alytaus miesto teatro spektakliai
17 d. 12 val. – „AMBROZIUS, PURKIUS IR…“ (pagal S. Ach). Rež. – I. Pivelytė
17 d. 18 val. – „TŪLA, ARBA ESAME OKUPUOTA ŠALIS“ (pagal J. Kunčino romaną „Tūla“). Rež. – L. Liausaitė
18 d. 12 val. – A. Dilytės „SIDABRINIS FĖJOS ŠAUKŠTELIS“. Rež. – A. Dilytė
18 d. 18 val. – B. Srbljanovič „BELGRADO TRILOGIJA“ („SU NAUJAJISIAIS METAIS, ANA!“). Rež. – D. Rabašauskas
21 d. 19 val. – A. Slapovskio „NUO RAU-DONOS ŽIURKĖS IKI ŽALIOS ŽVAIGŽDĖS“. Rež. – D. Rabašauskas
22 d. 19 val. – „KATYTĖ „P“ (pagal E. Ensler pjeseį). Rež. – V. Balsys

Kauno kamerinis teatras

16 d. 18 val. – C. Fréchette „ŽANAS IR BEATRičĖ“. Rež. – S. Rubinovas
17 d. 18 val. – E. Ionesco „PLIKAGALVĖ DAINININKĖ“. Rež. – S. Rubinovas
18 d. 18 val. – D. Čepauskaitės „DIENA IR NAKTIS“. Rež. – S. Rubinovas
22 d. 18 val. – M. Wałczako „PIRMASIS KARTAS“. Rež. – S. Rubinovas

Šokio teatras „Aura“

21 d. 18 val. *Kauno valstybiniame dramos teatre, Rūtos salėje*, – „APIE MUS“. Choreogr. – A.M. Krysiak (Lenkija)
22 d. 19 val. *BLC verslo lyderių centre* – „SONUS.LUX.UNUM“. Choreogr. – B. Letukaitė

Kauno lėlių teatras

17 d. 12 val. – „JŪRATĖ IR KASTYTIS“. Rež. – O. Žiugžda
18 d. 12 val. – „ZUIKIO KAPRIZAI“. Rež. – A. Stankevičius
18 d. 14 val. – „ATOSTOGOS PAS DĖDĘ TITA“. Rež. – J. Januškevičiūtė
20 d. 18 val. – „MEDINĖS ŽVAIGŽDĖS“. Rež. – A. Žiurauskas

KLAIPĖDA

Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras
16 d. 18.30 – Z. Liepinio „PARYŽIAUS KATEDRA“
17 d. 18.30 – P. Abrahamo „BALIUS SAVOJOJE“
18 d. 12 val. *Teatro kolonų salėje* – PREMIJERA! „VERPALŲ PASAKA“

ŠIAULIAI

Šiaulių dramos teatras

16 d. 18 val. – K. Borutos „BALTARAGIO

MALŪNAS“. Rež. – A. Pociūnas
17 d. 18 val. – B. Brechto „PONAS PUNTILA IR JO TARNAS MATIS“. Rež. – A. Pociūnas
18 d. 12 val. – „BLUSYNO PASAKOJIMAI“ (pagal G. Morkūno knygą). Rež. – A. Gluskinas
18 d. 18 val. – I. Vyrypajevo „VALENTINŲ DIENA“. Rež. – L. Vaskova
Panevėžio teatro „Menas“ spektakliai
21 d. 12 val. – „AI-BABA IR 40 PLĒŠIKŲ“. Rež. – V. Javsejevas
21 d. 18 val. – PREMIJERA! J. Grušo „MEILĖ, DŽIAZAS IR VELNIAS“. Rež. – A. Vidžiūnas

PANEVĖŽYS

Juozo Miltinio dramos teatras

17 d. 17 val., 18, 24 d. 12 val. – PREMIJERA! „ANĖ IŠ ŽALIASTOGIŲ“ (pagal L.M. Montgomeri romaną). Rež. – A. Gluskinas

Koncertai

Lietuvos nacionalinė filharmonija

17 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras. Dir. – M. Pitrėnas. Solistai V. Čėpinskis (smuikas), M. Bereznit-skis (altas, Rusija). Programoje M. Brucho, G. Kuprevičiaus, D. Šostakovičiaus kūriniai
18 d. 16 val. *Taikomosios dailės muziejuje* – „Visi Josepho Haydno fortepijoniniai trio“. Trio „Kaskados“: A. Šikšniūtė (fortepijonas), R. Mataitytė (smuikas), E. Kulikauskas (violončelė). Programoje J. Haydno, P. Čaikovskio kūriniai
18 d. 16 val. *Trakų pilies Didžiojoje menėje* – Lietuvos kamerinis orkestras. Solistas P. Vyšniauskas (saksofonas)
21 d. 11.30 *Žiezarių kultūros centre* – multiinstrumentininkas S. Petreikis (trimitas, klasikinė fleita ir kt.), D. Petreikis (gitarą)
21 d. 18.30 *Kretingos rajono kultūros centre* – Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras. Solistai V. Miškūnaitė (sopranas), M. Levickis (akordeonas). Dir. – M. Staškus
21 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – senosios muzikos koncertas „Kantatos apie išduotą meilę“. Ghislieri kolegijos konsortas (Italija). Solistė E. Galli (sopranas, Italija)
22 d. 14 val. *Raseinių rajono kultūros centre* – Valstybinis Vilniaus kvartetas. Solistas L. Mikalauskas (bosas)
22 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – E. Bozhanovas (fortepijonas, Bulgarija). Programoje L. van Beethoveno, F. Schuberto, F. Chopino kūriniai

VILNIUS

Kongresų rūmai

21 d. 19 val. – „Gaida Post Scriptum“. Gavin Bryars ansamblis (D. Britanija)
23 d. 19 val. – P. Vyšniauskas (saksofonas), Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras. Dir. – R. Šumila

Muzikos ir teatro akademija

16 d. 16 val. – E. Gabnio, R. Sviackevičiaus solistai, R. Sviackevičiaus ansambliai, LMTA akordeonistų orkestras (vad. – R. Sviackevi-čius). Dir. – S. Sukytė, J. Gečaitė
16 d. 18 val. *Kongresų rūmų Kamerinėje salėje* – P. Roczekas (smuikas, Austrija), I. Kliauzaitė (fortepijonas). Dalyvauja I. Gylytė (smuikas), studentės I. Sruogytė (altas), I. Pikalavičiūtė (violončelė)
16 d. 19 val. – D. Vendraminas (akordeo-nas, Italija), V. Zubitskis (akordeonas, Ukraina), N. Zubickaja (fortepijonas, Ukrai-na), Čiurlionio styginių kvartetas
17 d. 16 val. – akordeonistų duetas „Eks-presija“ (Baltarusija): I. Daraganova, A. Daraganovas
17 d. 19 val. – K. Baranas (akordeonas, bandonija, Lenkija)

17 d. 18 val. *LMTA J. Karoso salėje* – J. Rimo kamerinio ansamblio klasės studentai
19 d. 18 val. – P. Roczeko (Zaleburgo „Mozarteum“) ir P. Lundbergo (Stokholmo Karališkasis muzikos koledžas) meistriskumo kursų baigiamasis koncertas. Dalyvauja LMTA studentų kameriniai ansambliai
20 d. 18 val. – B. Vainiūnaitės pedagoginio darbo 40-mečio koncertas. Prancūzų autorių poeziją skaito D. Jankauskaitė
21 d. 18 val. *LMTA J. Karoso salėje* – S. Straševičius (birbynė), V. Rudzinskaitė (akordeonas), N. Ochrimenko (smuikas), S. Urnikis (fortepijonas) ir kt.
22 d. 18 val. – LMTA Džiazo katedros studentai

Lietuvos muzikų rėmimo fondas

21 d. 12 val. *Naujosios Vilnios kultūros centre* – J. Pakalnio ir Maironio jubiliejams. K. Glinskaitė (sopranas), V.M. Zabrodaitė (fleita), R. Paliukaitytė (aktorė), D. Pamakš-tytė (fortepijonas)
21 d. 17 val. *S. Vainiūno namuose* – vakaras-koncertas „Lietuvos muzikinės vertybės“: M.K. Čiurlionis, J. Petronis, V. Landsbergis

Šv. Kotrynos bažnyčia

23 d. 19 val. – Vilniaus miesto savivaldybės choras „Jauna muzika“. Dir. – V. Augustinas. Režisierius ir skaitovas V. Kubilius

Šv. Kazimiero bažnyčia

18 d. 13 val. – vargonuoja L. Digrys, J. Barkauskaitė, gieda Vilniaus kultūros centro LRT vaikų choras (vad. R. Maleckaitė)

Piano. It koncertų salė

16 d. 19 val. – A. Tebenichinas (fortepijo-nas), D. Gornovskis (violončelė). Programoje S. Prokofievo, D. Šostakovičiaus kūriniai
22 d. 19 val. – „Free Tallinn trio“ (Estija) ir L. Mockūnas (saksofonas)

Vakarai

VILNIUS

Rašytojų klubas

19 d. 14 val. *Joniškio „Aušros“ gimnazijo-je*, 17 val. *Joniškio r. savivaldybės J. Avyžiaus viešojoje bibliotekoje* – susitikimas su rašytoju A. Šlepiku, knygos „Mano vardas Marytė“ pristatymas
19 d. 14.30 *Žagarės miesto bibliotekoje*, 17 val. *Joniškio kultūros centre* – rengi-niai iš ciklo „Salvete, juvenes“. Dalyvauja rašytojai I. Butkutė, N. Cibulskas, D. Kuz-minskaitė, A. Veiknys ir A. Marčėnas
19 d. 17.30 – G. Grajausko knygos „Istorijos apie narsųjį riterį Tenksalotą ir drakonų misterį Kaindlį“ pristatymas. Daly-vauja V. Gasiūnas, D. Mušinskas, M. Nastaravičius
21 d. 17.30 – renginys iš ciklo „Salvete, juvenes“: N. Cibulsko eilėraščių knygos „Nutrinami“ pristatymas. Dalyvauja rašytojai A. Marčėnas, R. Stankevičius, E. Noreika ir V. Stankus. Groja G. Ambrazevičius (gitarą), T. Usovąs (klavišiniai)

Mokytojų namai

16 d. 18 val. *Svetainėje* – Dainuojamosios poezijos svetainės atidarymo koncertas. Dalyvauja A. Kulikauskas ir „AGATA“ jaunimas
17 d. 16 val. *Didžiojoje salėje* – romansų popietė „… ar prisimeni šią melodiją?“. Dalyvauja Šiaulių miesto folkloro ansamblis „Salduvė“ (vad. – D. Daknys), Vilniaus miškininkų folkloro ansamblis „Nalšia“ (vad. – A. Vakarinienė), Vilniaus folkloro ansamblis „Jorė“ (vad. – R. ir G. Aleksiūnai)
19 d. 18 val. *215 auditorijoje* – lektorius Aleksandro Žarskaus paskaita „Žmogus mirties akivaizdoje“
20 d. 18 val. *Svetainėje* – Žemaičių kultūros draugijos vakaras. „Žemaitijos taikos miestai“. Dalyvauja Ylakių krašto žmonės

Bibliografinės žinios

MENAS. FOTOGRAFIJA

Architektūra sovietinėje Lietuvoje / Marija Drėmaitė, Vaidas Petruлис, Jūratė Tutlytė. – [Vilnius] : Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2012 (Vilnius : Standartų sp.). – 411, [1] p. : iliustr. – Santr. angl. – Tiražas [500] egz. – ISBN 978-609-447-024-0 : [97 Lt]

Architektūrinė kompozicija – Architectural composition : [mokomoji knyga] / Marius Šaliamoras ; [vertė Žydrė Kupetytė]. – Vilnius : Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2012 (Vilnius : Standartų sp.). – 343, [1] p. : iliustr. – Gretut. tekstas liet., angl. – Tiražas [500] egz. – ISBN 978-609-447-041-7 : [111 Lt 86 ct]

Dailės istorijos šaltiniai : nuo seniausių laikų iki mūsų dienų : antologija : [mokymo priemonė humanitarinių specialiųjų studentams] / Vilniaus dailės akademija. Dailės istorijos ir teorijos katedra ; sudarytoja Giedrė Jankevičiūtė ; [įvadinius straipsnius ir komentarus parašė Mantas Adomėnas, Aleksandra Aleksandravičiūtė, Vytautas Ališauskas … [et al.]. – Vilnius : Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2012 (Vilnius : BALTO). – 814, [2] p. – Tiražas 450 egz. – ISBN 978-609-447-040-0 : [77 Lt 39 ct]

Dailėtyra: teorijos, metodai, praktikos : vadovėlis / Vilniaus dailės akademija. Dailės istorijos ir teorijos katedra ; sudarytoja Giedrė Mickūnaitė. – Vilnius : Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2012 (Vilnius : BALTO). – 495, [1] p. : iliustr. – Tiražas 450 egz. – ISBN 978-609-447-037-0

Grafika : kūrybos retrospektyva, 1932–1993 / Petras Rauduvė ; sudarytoja Regina Urbonienė ; [vertėja į anglų kalbą Irena Jomantienė]. – Vilnius : Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2012 (Vilnius : Standartų sp.). – 179 p. : iliustr. – Dalis gretut. teksto liet., angl. – Tiražas [340] egz. – ISBN 978-609-447-044-8 (jr) : [45 Lt]

Kūrybos erdvės = The spaces of creation : mokslo darbų žurnalas / Šiaulių universitetas ; redaktorių kolegija: vyriausiasis redaktorius Rytis Urniežius … [et al.]. – Šiauliai : Šiaulių universiteto leidykla, 2012. – ISSN 1822-1076

Nr. 16 (2012). – 2012. – 91, [1] p. : iliustr. – Gretut. tekstas liet., angl. – Tiražas 150 egz.

Rimas Tuminas: teatras, tikresnis už gyvenimą : žaidimas Rimo Tumino teatre / Ramunė Balevičiūtė. – Vilnius : Metodika, 2012 (Vilnius : BALTO print). – 269, [3] p. : iliustr. – Santr. angl. – Tiražas [800] egz. – ISBN 978-609-444-094-6

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Atsiminimai / Povilas Zulonas ; [sudarė Vidmantas Jankauskas]. – Vilnius : Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2012. – 263, [1] p. : iliustr., faks., portr. – (Kupiškėnų biblioteka ; 8). – Tiražas [200] egz. – ISBN 978-609-447-050-9 : [18 Lt]

Aukso skrynia : [detektyvinis romanas] / Boris Akunin ; iš rusų kalbos vertė Darius Pocevičius. – Vilnius : Metodika, 2012 (Vilnius : BALTO print). – 319, [1] p. – Tiražas [1200] egz. – ISBN 978-609-444-086-1 (jr.)

Demė : [romanas] / Mark Haddon ; iš anglų kalbos vertė Albinas Šorys. – Vilnius : Metodika, 2012 (Kaunas : Spindulio sp.). – 319, [1] p. – Tiražas [1200] egz. – ISBN 978-609-444-090-8 (jr.)

Džiunglės : [romanas apie pirmuosius lietuvius emigrantus JAV] / Upton Sinclair ; iš anglų kalbos vertė Rasa Drazdauskienė. – Vilnius : Aukso žuvyς, 2012 (Vilnius : BALTO print). – 454, [1] p. : iliustr. – Tiražas 1000 egz. – ISBN 978-609-95287-5-5 (jr.)

Ypatinga klientė : [romanas] / Sandra Brown ; iš anglų kalbos vertė Irena Kupčinskienė. – Vilnius : Alma littera, 2012 (Vilnius : BALTO print). – 386, [2] p. – Tiražas 5000 egz. – ISBN 978-609-01-0256-5 (jr.) : [31 Lt 72 ct]

Ką aš kalbu, kai kalbu apie bėgimą : [memuarai] / Haruki Murakami ; iš japonų kalbos vertė Jurgita Polonskaitė. – Vilnius : "Baltų lankų" leidyba, [2012] (Kaunas : Spindulio sp.). – 191, [1] p. – Virš. antr. ir aut. nenurodyti. – Tiražas 3000 egz. – ISBN 978-9955-23-584-2 (jr.)

Lėtas žmogus : [romanas] / J.M. Coetzee ; iš anglų kalbos vertė Irena Daugirdaitė. – Vilnius : Metodika, 2012 (Kaunas : Spindulio sp.). – 191, [1] p. – Tiražas [1200] egz. – ISBN 978-609-444-091-5 (jr.)

Mirusių tėvų klubas : [romanas] / Matt Haig ; iš anglų kalbos vertė Audronė Jonikienė. – Vilnius : Metodika, 2012 (Vilnius : BALTO print). – 271, [1] p. – Tiražas [1000] egz. – ISBN 978-609-444-085-4

Su gervėmis dainuojam rudenį : almanachas / [Mažeikių krašto literatų sambūris] "Aura" ; [sudarymas ir redagavimas Janinos Butnorienės]. – Kaišiadorys : Printėja, 2012 (Kaišiadorys : Printėja). – 117, [1] p. : iliustr., portr. – Tiražas 100 egz. – ISBN 978-609-445-116-4

Šioje rojaus pusėje : romanas / Francis Scott Fitzgerald ; iš anglų kalbos vertė Daiva Daugirdienė. – Vilnius : Metodika, 2012 (Vilnius : BALTO print). – 412, [1] p. – Tiražas [1200] egz. – ISBN 978-609-444-084-7

T : [romanas] / Viktor Pelevin ; iš rusų kalbos vertė Irena Potašenko. – Vilnius : Metodika, 2012 (Vilnius : BALTO print). – 351, [1] p. – Tiražas [1200] egz. – ISBN 978-609-444-093-9 (jr.)

Tarp kryžminės ugnies : [agronomo, tremtinio atsiminimai] / Jonas Pilius ; [parengė Onutė Trepuilaitė–Virginavičienė]. – Kaišiadorys : Printėja, 2012 (Kaišiadorys : Printėja). – 96, [1] p. : iliustr., faks., portr. – Tiražas 110 egz. – ISBN 978-609-445-118-8

Žmogaus ir epochos vaizdavimas literatūroje : studijų knyga / Irena Baliulė, Nerijus Brazauskas, Dalia Jakaitė, Džiuljeta Maskuliūnienė ; [sudarytoja Dalia Jakaitė ; leidinyje publikuojamų grafikos darbų autorius Vilius Šileika] ; Šiaulių universitetas. Humanitarinis fakultetas. – Šiauliai : Šiaulių universiteto leidykla, 2012 (Šiauliai : Šiaulių knygrišykla). – 173, [1] p. : iliustr. – Tiražas 100 egz. – ISBN 978-609-430-141-4

Стихи для сердца, для души / Валентина Киселёва. – Kaišiadorys : Printėja, 2012 (Kaišiadorys : Printėja). – 237, [1] p. : iliustr., portr. – Tiražas 100 egz. – ISBN 978-609-445-117-1

PARENGĖ ALDONA BARODICAITĖ. REDAGAVO GRAŽINA KUBILIENĖ. LIETUVOS NAC. M. MAŽYDO B-KA. BIBLIOGRAFIJOS IR KNYGYTYROS CENTRAS

„Balsai“

Savaitės filmai

007 operacija Skyfall ***

Paskutinė Bondo misija žlugo, M16 užpuolama, jai kyla pavojus iš išorės ir vidaus, M turi reorganizuoti agentūrą, o agentui 007 reikės susidoroti su visais pavojais, net nesvarbu, kokią kainą už tai sumokant. Samo Mendeso („Amerikietiškos grožybės“) režisuotas naujausias filmas apie Džeimsą Bondą dar kartą patvirtina, kad tikri vyrai liko tik kine, visi kiti dalyvauja rinkimuose. Bondas ir vėl yra Danielis Craigas, M – Judi Dench, pagrindinis „blogietis“ – Javieras Bardemas, nauja gražuolė – Bėreñice Marlohe, taip pat vaidina Ralphas Fiennesas, Naomi Harris, Benas Whishaw, Albertas Finney. Ir vėl retorinis klausimas: kodėl lietuviški filmų pavadinimai tokie beviltiški? (JAV, 2012) (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Apgaulinga aistra ***

Fondų magnatas Robertas Mileris (Richard Gere) – charizmatiškas aferistas ir genialus meilužis. Jis jau priprato būti laukiamas žmonos ir meilužės, kurios kartais, deja, kelia didelius skandalus. Mileris daro pinigų tiesiog iš oro. Tačiau toks verslas netrunka ilgai. Pajutęs, kad padai svyla, vyras nori kuo greičiau parduoti jį dideliui bankui. Bet nenumatyti įvykiai ir kvailios klaidos pastūmėja jį veikti desperatiškai... Nicholaso Jareckio filme taip pat vaidina Susan Sarandon, Timas Rothas, Lactitia Casta, Brit Marling, Williamas Friedkinas (JAV, 2012). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Balsai ***

Naujausias norvegų režisieriaus Pālo Sletaune filmas – psichologinis trileris, atskleidžiantis tamsiausias žmogaus sielos gelmes. ...Ana (Noomi Rapace) ir jos aštuonmetis sūnus Andersas (Vetle Ovnild Werring) priklauso liudininkų apsaugos programai. Jie persikrausto gyventi į didelį daugiabutį. Nervinga ir įsitempusi Ana pradeda perdėtai rūpintis sūnumi, net nusiperka vaiko stebėjimo prietaisą, kad nuolat galėtų jį girdėti. Tačiau netrukus prietaisas ima leisti keistus garsus, motina pradeda įtarti girdinti žudynes. Ana ima jaudintis, kad jie su Andersu nebe vieni (Norvegija, Švedija, Vokietija, 2012). (Vilnius)

Grėsmingas ***

Detektyvų, kurių pagrindas – realūs įvykiai, autorius Elisonas (Ethan Hawke) kartu su šeima persikelia į mažą miestelį ir apsigyvena sename name. Visi jo ankstesni gyventojai buvo nužudyti. Rašytojas randa 8 mm kino juostas, kurios padės įminti nusikaltimą. Bet nieko nebūna veltui. Name pradeda dėtis siaubingi dalykai, ir rašytojo šeimai iškyla pavojus. Scotto Derricksono filmas pirmiausia, žinoma, skirtas kruvinų siaubų mėgėjams (JAV, 2012). (Vilnius, Kaunas)

Pragaras rojuje ***

Ispanų režisieriaus Juano Antonio Bayonos filme pagrindinius vaidmenis sukūrė Naomi Watts, Tomas Hollandas, Ewanas McGregoras ir Geraldine Chaplin. Tai tikra istorija pagrįstas pasakojimas apie šeimą, kurios Kalėdų atostogas Tailande 2004-ųjų gruodį nutraukė cunamis. Kartu su tūkstančiais kitų, atsidūrusių katastrofos centre, šeima stengiasi išgyventi ir atrasti vieni kitus (Ispanija, 2012). (Vilnius, Kaunas)

Septyni psichopatai ***

Nevykėlis rašytojas neteko įkvėpimo ir niekaip negali susidoroti su nauju scenarijumi. Aplinkybės ir ekscentriški draugeliai jį įtraukia į šuns vagystę. Bet pavogtas šuo – ne šiaip sau keturkojis, o svarbiausio miesto gangsterio numylėtinis. Gangsteriui užteks tik pajudinti mažąjį pirštelį, kad niekšai būtų surasti ir nubausti. „Reikalų Briugėje“ režisieriaus Martino McDonagho filme pagrindinius vaidmenis sukūrė Colinas Farellas, Woody Harrelsonas, Abbie Cornish, Christopheris Walkenas, Olga Kurylenko, Samas Rockwellas (D. Britanija, 2012). (Vilnius, Kaunas)

***** – šėdeveras, **** – pasižiūrėti būtina, **** – geras filmas, *** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

16–22 d. – Brėkštanti aušra. 2 dalis (JAV) – 11, 12.15, 13.45, 15, 16.30, 18.15, 19.15, 21, 22 val.
30 širdies dūžių (JAV, Prancūzija) – 13, 15.45, 18.30, 21 val.
22 d. – Debesų žemėlapis (Vokietija, JAV, Singapūras, Honkongas) – 20.15
16–18 d. – „Scanorama 2012“
16–22 d. – Apgaulinga aistra (JAV) – 11.30, 14, 16.30, 19, 21.30
16, 17, 19, 21 d. – 007 operacija Skyfall (JAV) – 11.15, 14.15, 17.45, 20.15, 21.15; 18, 22 d. – 11.15, 14.15, 17.45; 20 d. – 11.15, 14.15, 20.15
16–18 d. – Monstrų viešbutis (JAV) – 18.50; 17–19, 21, 22 d. – 14.30, 16.50, 18.50
16–22 d. – Septyni psichopatai (JAV) – 15.30, 18.15, 20.45
16, 19–22 d. – Vėžliuko Semio nuotykių 2 (3D, Belgija) – 11, 13.15, 18 val.; 17 d. – 11, 13.15; 18 d. – 11 val.
16, 19 d. – Asteriksas ir Obeliksas Jos Didenybės tarnyboje (3D, Prancūzija) – 15.30; 20–22 d. – 11.50, 14.40, 17.20
20, 21 d. – Grėsmingas (JAV) – 20.40
17, 18 d. – Ledyntetis 4: žemynų atsiradimas (JAV) – 12.45
19–22 d. – Kazino apiplėšimas (JAV) – 21.20
19–22 d. – Į Romą su meile (Ispanija, Italija, JAV) – 16.15, 21.30
16–22 d. – Pabandom iš naujo (JAV) – 13.50, 18.45; Pragaras rojuje (JAV, Ispanija) – 16, 21.10
17, 18 d. – Karališka drąsa (JAV) – 11.30
19–22 d. – Laukiniai (JAV) – 18.45

Forum Cinemas Akropolis

16–22 d. – Brėkštanti aušra. 2 dalis (JAV) – 10.30, 11.30, 13.15, 14.15, 16.15, 17.45, 19, 20.30, 21.45
22 d. – Debesų žemėlapis (Vokietija, JAV, Singapūras, Honkongas) – 18.45
16–21 d. – Vėžliuko Semio nuotykių 2 (3D, Belgija) – 11.45, 12.45, 15.15, 16.30, 18.45; 22 d. – 11.45, 12.45, 15.15, 16.30
16, 19–22 d. – Monstrų viešbutis (JAV) – 13, 15, 17.15, 19.15; 17, 18 d. – 10.45, 13, 15, 17.15, 19.15
16–22 d. – Apgaulinga aistra (JAV) – 12.15, 14.45, 18, 20.15; 007 operacija Skyfall (JAV) – 11.15, 14.30, 17.30, 20.45
16–21 d. – Asteriksas ir Obeliksas Jos Didenybės tarnyboje (3D, Prancūzija) – 10.15, 14, 21.15; 22 d. – 10.15, 14, 22 val.
16–22 d. – Septyni psichopatai (JAV) – 16.45, 19.30, 21.50; Pragaras rojuje (JAV, Ispanija) – 11, 16, 18.30; Grėsmingas (JAV) – 13.30, 21 val.; Pagrobimas 2. Neišvengiamas kerštas (JAV) – 21.30

„Skalvijos“ kino centras

„Scanorama 2012“
16 d. – Intymūs pokalbiai (Švedija) – 16.30
16 d. – Ramus gyvenimas (Austrija) – 19 val.
17 d. – Liv Ullmann – scenos iš gyvenimo (dok. f., Norvegija) – 15 val.
17 d. – Ambasadorius (dok. f., Danija) – 17 val.
17 d. – Legenda apie Kasparą Hauzerį (Italija) – 19 val.
17 d. – Sraigės kiaute (dok. f., Švedija, Danija) – 21 val.
18 d. – Laužyti garsą (dok. f., Suomija, Tanzanija, D. Britanija, Belgija, Portugalija) – 14.30
18 d. – Diazas (Italija, Rumunija, Prancūzija) – 16.30

18 d. – Keturius saulės (Čekija, Vokietija) – 19 val.
18 d. – Grožis (Pietų Afrikos Respublika, Prancūzija, Vokietija) – 21 val.
16 d. – Europos kino akademijos nominantai ir laureatai 2011 – 21 val.
19 d. – Igruški (dok. f., rež. L. Lužytė) – 19 val.; 21 d. – 22 val.
20 d. – Tėvas (dok. f., rež. M. Sargsyanas) – 19.10; 21 d. – 19 val.
19 d. – Pokalbiai rimtomis temomis (dok. f., režisierė G. Beinoriūtė) – 14.30
19 d. – Balsai (Norvegija, Švedija, Vokietija) – 20.20; 20 d. – 20.30; 21 d. – 20.10; 22 d. – 20.40
19 d. – Adomo obuoliai (Danija) – 17 val.
20 d. – Storuliai (Ispanija) – 17 val.
21 d. – Repriza (Norvegija) – 17 val.
22 d. – Dar vieneri metai (D. Britanija) – 17 val.
17 d. – animacijos programa „Pasaulio pažinimas“ – 13 val.
18 d. – Lotė ir Mėnulio akmenų paslaptis (animacija, Latvija, Estija) – 13 val.

Pasaka

16, 21 d. – Pabandom iš naujo (JAV) – 17 val.; 18 d. – 20 val.; 19 d. – 19 val.; 20 d. – 19.30; 22 d. – 16.30
16 d. – vakaras su V. Landsbergiu. Laisvės džiazas – 19 val.
16, 22 d. – Žmonės ten (Latvija) – 21.30; 17 d. – 20.30; 18 d. – 18.45; 19 d. – 20.15; 20 d. – 18.30
16 d. – Pokalbiai rimtomis temomis (rež. G. Beinoriūtė) – 16.30, 18.15; 17 d. – 18.15; 22 d. – 15 val.
16 d. – Afteris (Ispanija) – 18 val.; 19 d. – 19.15; 20, 21 d. – 21 val.
16 d. – 360 laipsnių: meilės ir nuodėmių ratu (Austrija, Prancūzija, Brazilija, JAV) – 20.15; 17 d. – 21.30; 18 d. – 18.30; 19 d. – 21.15; 20 d. – 17.30; 21 d. – 19 val.; 22 d. – 18.30
16 d. – Jos (Prancūzija, Lenkija, Vokietija) – 22.30; 19 d. – 17.15; 20 d. – 19 val.; 21 d. – 21.15; 22 d. – 18.15
16 d. – Vėliu salos karalius (Norvegija) – 19.30; 17 d. – 16 val.; 18 d. – 20.30
17 d. – A. Landsbergienės seminaras „Ikimokyklinukas“ pašėlęs neklaūžada ar skleidžianti sparnus asmenybė? O gal du vienami?! Praktiniai patarimai, kaip išgyventi tėvams ir auklėjajams“ – 15 val.
17 d. – filmų apie V. Landsbergį retrospektyva. Dienoraščio akimirkos; V. Landsbergis: mintys ir darbai – 17.30
17 d. – Tylus šauksmas (rež. V. Tinteris) – 19.30; 18 d. – 16.30; 20 d. – 18 val.; 22 d. – 21 val.
17 d. – Sviestas (JAV) – 20, 22.30; 18 d. – 17 val.; 19 d. – 18 val.; 22 d. – 15.30
17 d. – Madagaskaras 3 (JAV) – 15.30; 18 d. – 16 val.
17 d. – Paranormanas (JAV) – 17.15; 18 d. – 16.30
17 d. – Laiko kilpa (JAV) – 19 val.; 18, 22 d. – 21 val.; 19, 20 d. – 21.30
17 d. – Grėsmingas (JAV) – 22 val.; 20 d. – 20.30
18 d. – filmų apie V. Landsbergį retrospektyva. Paprastoji elegija; Visa teisybė apie mano tėvą – 18 val.
18 d. – Caraitis Ivanas ir vilkas pilkas (Rusija) – 15 val.
18 d. – Savaitgalis su Pasaka. Svečias – „Indigo textile“ – 14 val.
19 d. – filmų apie V. Landsbergį retrospektyva. Nebaigtoji sonata; Ieškome nebaigtosios sonatos; Laisvės džiazas – 17 val.
20 d. – filmų apie V. Landsbergį retrospektyva. Dienoraščio akimirkos; Visa teisybė apie mano tėvą – 17 val.

tyva. Dienoraščio akimirkos; Visa teisybė apie mano tėvą – 17 val.
21 d. – Atostogos prie jūros (Prancūzija) – 17.30; 22 d. – 16 val.
21 d. – Kelyje (JAV, D. Britanija, Prancūzija, Brazilija) – 20 val.; 22 d. – 20.30
21 d. – Kino vakarai su Izolda – 19 val.
22 d. – Animacijos dirbtuvės – 18 val.

Ozo kino salė

16, 22 d. – Coco prieš Chanel (Prancūzija) – 16 val.; 16, 20 d. – Čikaga (JAV) – 18 val.; 17, 20 d. – 7 dienos ir naktys su Marilyn Monroe (D. Britanija, JAV) – 16 val.; 21 d. – 18 val.; 17, 22 d. – Miegančių drugelių tvirtovė (rež. A. Puipa) – 18 val.; 21 d. – Kelionė į vandenyno gelmes. Sugrįžimas (dok. f., Austrija, D. Britanija, Vokietija) – 16 val.

KAUNAS

Forum Cinemas

16, 17 d. – Brėkštanti aušra. 2 dalis (JAV) – 10.15, 11.30, 13.15, 14, 16, 17, 18.45, 21.30, 22.45; 18–22 d. – 10.15, 11.30, 13.15, 14, 16, 17, 18.45, 21.30
16, 17 d. – 30 širdies dūžių (JAV, Prancūzija) – 19.30, 21.45, 23.45; 18–22 d. – 19.30, 21.45
22 d. – Debesų žemėlapis (Vokietija, JAV, Singapūras, Honkongas) – 20 val.
20 d. – Aš taip pat (Ispanija) – 17 val.
16–25 d. – „Scanorama 2012“
16–22 d. – 007 operacija Skyfall (JAV) – 11.45, 15, 18, 21 val.
16–19, 21, 22 d. – Monstrų viešbutis (JAV) – 10.45, 12.45, 14.45, 16.45; 20 d. – 10.45, 12.45, 14.45
16, 17 d. – Septyni psichopatai (JAV) – 19, 21.15, 23.30; 18–22 d. – 19, 21.15
16 d. – Vėžliuko Semio nuotykių 2 (3D, Belgija) – 15.30, 17.45; 17–22 d. – 10.30, 15.30, 17.45
16, 17 d. – Apgaulinga aistra (JAV) – 20.15, 23.15; 18–21 d. – 20.15
16–22 d. – Asteriksas ir Obeliksas Jos Didenybės tarnyboje (3D, Prancūzija) – 13 val.
16, 17 d. – Grėsmingas (JAV) – 23.59
16, 17 d. – Pragaras rojuje (JAV) – 23 val.

Romuva

16 d. – Mėnesienos karalystė (JAV) – 18 val.; 18 d. – 16 val.; 16 d. – Lok, stok arba šauk (D. Britanija) – 21 val.; 18 d. – 18 val.; 17 d. – Narkotikų kelias (Vokietija, JAV) – 18 val.; 17 d. – Kelyje (Prancūzija, D. Britanija, JAV) – 20 val.; 18 d. – 21 val.; 18 d. – Vėžliuko Semio nuotykių 2 (Belgija) – 14 val.

KLAIPĖDA

Forum Cinemas

16–22 d. – Brėkštanti aušra. 2 dalis (JAV) – 10.30, 11.45, 13.15, 14.30, 16, 17.15, 18.45, 20.15, 21.30
16–21 d. – Meilė yra viskas, ko reikia (JAV) – 11, 15.45, 20.45; 22 d. – 11, 15.45
16–22 d. – Pagrobimas 2. Neišvengiamas kerštas (JAV) – 13.30, 18.30
22 d. – Debesų žemėlapis (Vokietija, JAV, Singapūras, Honkongas) – 20.30
22–25 d. – „Scanorama 2012“
16, 19–21 d. – Monstrų viešbutis (JAV) – 13.45, 16.15, 18.15; 17, 18 d. – 11.30, 13.45, 16.15, 18.15; 22 d. – 13.45
16–22 d. – 007 operacija Skyfall (JAV) – 10.45, 14.15, 17.45, 21 val.
16–19, 22 d. – Vėžliuko Semio nuotykių 2 (3D, Belgija) – 10.15, 13, 15.30; 20, 21 d. – 10.15, 15.30; 16–22 d. – Apgaulinga aistra (JAV) – 18, 21.15; 16–21 d. – Kazino apiplėšimas (JAV) – 20.30

Redaktorė – Monika Krikštopaitė
Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė
Kinas – Živilė Pipinytė | Teatras – Milda Brukštutė
Publicistika – Laima Kreivytė | Stilius – Rita Markulienė
Dizainas – Jokūbas Jacovskis | Maketas – Vanda Čemerkaitė

© „7 meno dienos“. Kultūros savaitraštis. Išleina penktadieniais.
Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VšĮ „Meno dienos“, Maironio g. 6, 01124 Vilnius. Tel.: 2613039, 2611926.
El. paštas 7md@takas.lt. ISSN 1392-6462. 3 sp. l. Tiražas 900 egz.
Spausdino UAB „Ukmergės spaustuvė“, Vasario 16-osios g. 31, Ukmergė
Remia LR Kultūros rėmimo fondas, Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas

